

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ЛІНГВОДИДАКТИКИ**

**Кваліфікаційна робота
магістра**

**на тему ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РОЗМОВНОГО
СТИЛЮ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ (НА МАТЕРІАЛІ
РОМАНУ ДЖ. ГРІШЕМА «АПЕЛЯЦІЯ»)**

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0357-а-з
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови та
літератури (переклад включно),
перша-англійська
освітньо-професійної програми
Мова і література (англійська)
Обновленська Валерія Сергіївна

Керівник к.ф.н., доц. Шевчук О. В.

Рецензент к.ф.н., доц. Веремчук Е. О.

Запоріжжя – 2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології

Кафедра англійської філології та лінгводидактики

Освітній рівень магістр

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська

Освітня програма Мова і література (англійська)

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри
Надточій Н. О.

«___» _____ 2022 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

ОБНОВЛЕНСЬКІЙ ВАЛЕРІЇ СЕРГІЇВНІ

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проекту) «Особливості функціонування розмовного стилю сучасної англійської мови (на матеріалі роману Дж. Грішема «Апеляція»)»

Керівник кваліфікаційної роботи (проекту) Шевчук Оксана Василівна,
к. філол. н., доцент

затверджені наказом ЗНУ від «24» травня 2022 року № 571-с

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проекту): 30 листопада 2022 року

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проекту) Особливості розмовного стилю сучасної англійської мови, які відтворюються на матеріалі американських авторів, а також особливості його перекладу українською мовою

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити розглянути поняття функціонального стилю у сучасній лінгвістиці; дослідити різні підходи до вивчення розмовного стилю сучасної англійської мови; проаналізувати мовні рівні функціонування розмовного стилю у сучасній англійській мові; описати типові та специфічні риси розмовного стилю на матеріалі американських авторів; здійснити міжрівневу категоризацію стилістичних засобів на матеріалі Дж. Грішема «Апеляція»

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи (проекту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Шевчук О.В., к.ф.н., доцент	25.05.2022	25.05.2022
Розділ 1	Шевчук О.В., к.ф.н., доцент	13.06.2022	13.06.2022
Розділ 2	Шевчук О.В., к.ф.н., доцент	09.09.2022	09.09.2022
Висновки	Шевчук О.В., к.ф.н., доцент	17.11.2022	17.11.2022

6. Дата видачі завдання: 25.05.2022 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проекту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх вивчення та аналіз;	травень 2022	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	червень 2022	виконано
3.	Написання вступу	червень 2022	виконано
4.	Написання теоретичного розділу	липень 2022	виконано
5.	Написання практичного розділу	серпень 2022	виконано
6.	Формулювання висновків	жовтень 2022	виконано
7.	Проходження нормоконтролю	листопад 2022	виконано
8.	Одержання відгуку та рецензії	листопад 2022	виконано
9.	Захист	грудень 2022	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант

_____ В. С. Обновленська
(підпис)

Керівник роботи (проекту)

_____ О. В. Шевчук
(підпис)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер

_____ Е. О. Веремчук
(підпис)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота – 76 стор., 65 джерела.

Об'єкт дослідження: роман сучасного американського письменника Дж. Грішема «Апеляція» англійською і українською мовою.

Мета роботи: полягає у вивченні та аналізі особливостей відтворення розмовного стиля сучасної англійської мови на матеріалі американських авторів.

Теоретико-методологічні засади: У зв'язку з тим, що предмет стилістики складний і неоднорідний, зрозумілими є різні погляди на виділення тих чи інших розділів стилістики як самостійної наукової дисципліни. Ключові положення викладені в роботах наступних дослідників: А. М. Пешковського, О. С. Орлова, О. С. Ахманової, А. І. Єфімова, М. Н. Кожині.

Отримані результати: Дуже важливо визначити схожість і відмінність оригінального варіанту книги та її перекладу. Отже, очевидно, що є певні спільні риси розмовної мови англійською та російською / українською мовами і в більшості випадків вони навіть залишаються незмінними.

У романі є численні приклади перетворення і афіксації, але це не означає, що неможливо знайти слова, які утворюються за допомогою скорочення і поєднуючи два слова.

Отже, можна стверджувати, що розмовний стиль у сучасній англійській мові має певні типові та специфічні риси, які іноді зберігаються в російському / українському перекладі. Вони стосуються головних стилістичних пристроїв, які можна спостерігати на різних мовних рівнях.

Ключові слова: *мовні рівні, розмовний стиль, конверсія, неологізм, стилістичні пристосування*

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОБЛИВОСТЕЙ РОЗМОВНОГО СТИЛЮ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ...	7
1.1 Різні підходи до визначення поняття розмовного стилю.....	7
1.2 Визначення поняття стилю в лінгвістиці	14
1.3 Мовні рівні функціонування розмовного стилю	17
1.3.1 Фонетичний рівень	17
1.3.2 Лексичний рівень	22
1.3.3 Синтаксичний рівень стилістичних особливостей розмовного стилю	26
1.4. Вплив соціолінгвальних факторів на функціонування розмовного стилю	31
РОЗДІЛ 2 ВІДТВОРЕННЯ СТИЛІСТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗМОВНОГО СТИЛЮ НА МАТЕРІАЛІ РОМАНА ДЖ.ГРИШЕМА «АПЕЛЕЦІЯ»	38
2.1. Лінгвальні та паралінгвальні фактори впливу на вживання стилістичних засобів.....	38
2.2 Міжрівнева категоризація стилістичних засобів	46
2.2.1 Лексичний рівень	46
2.2.2 Синтаксичний рівень	58
2.2.3 Лексико-семантичний рівень	62
2.3 Словотворчі характеристики розмовного стилю в романі Дж. Гришема «Апеляція»	65
ВИСНОВКИ	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	72

ВСТУП

Проблеми функціонально-стильової диференціації мови стали все більше приваблювати вчених унаслідок того, що мову не можна розглядати як щось єдине і абсолютно однорідне за своїм функціонально-стильовим, жанровим складом, без врахування внутрішнього паралелізму і пересічення його складових. Варіативність мови виявляється саме в її функціонуванні, який є відповідний певному комунікативному завданню. Цьому питанню присвячено велика кількість наукових досліджень: роботи І. В. Арнольд, Ю. М. Скребнева, І. Р. Гальперіна, Н. І. Кондратенко, Т. Г. Грушевицької Н. В. Кулібіної.

Стилістика є розділом мовознавства, присвяченим вивченню виразних засобів мови, займаючи тим самим особливе місце серед інших дисциплін мовознавства. На відміну від інших дисциплін, які аналізують наявний склад одиниць і категорій конкретної мови, систему їх взаємозв'язків і співвідношень, тобто вивчають «що є» в мові, стилістика відповідає на питання «як?»: Як використовується одиниці і категорії даної мови для вираження думки. Стилістика досліджує проблематику «мовного вживання». Це і є предмет її уваги. У цьому її сенс і сутність як самостійної науки серед інших галузей лінгвістики.

У зв'язку з тим, що предмет стилістики складний і неоднорідний, зрозумілими є різні погляди на виділення тих чи інших розділів стилістики як самостійної наукової дисципліни. Ключові положення викладені в роботах наступних дослідників: А. М. Пешковського, О. С. Орлова, О. С. Ахманової, А. І. Єфімова, М. Н. Кожині.

Історична стилістика вивчає розвиток стилів в історичній перспективі, протягом певного історичного відрізка. Порівняльна стилістика співвідносить стилі різних мов.

Лексична стилістика вивчає використання лексичних засобів мови в контекстах і конкретних мовних ситуаціях. Провідна роль слова в системі мовних засобів визначає його місце в стилістиці мови.

Функціональна стилістика вивчає функціональні різновиди, або варіанти (у тому числі і стилі), літературної мови.

Фразеологічна стилістика вивчає питання створення образної мови. Головна увага приділяється стилістичним властивостям і виразним можливостям фразеологізмів, складних за складом мовних одиниць, що мають стійкий характер (наприклад, «ламати голову», «згущувати фарби», «кіт наплакав» та інше).

Фонетична стилістика (фоніка) вивчає звукову сторону організації мовлення, тобто відбір і вживання мовних засобів фонетичного рівня з певним стилістичним завданням. Для стилістичної оцінки текстів, розрахованих на відтворення в голос, фоніка має першорядне значення. Від виконавця залежать зміни і протиставлення висоти тону, тривалість проголошення, гучність, рима, акцент, прискорення і уповільнення, взагалі темп мови, розриву в проголошенні, паузи, ритм, розстановка більш-менш сильних смислових і емпатичних наголосів.

Актуальність дослідження зумовлена спрямованістю сучасної лінгвістики на вивчення особливостей мовленнєвої поведінки мовців крізь призму емоційних станів, прагматичних намірів та комунікативних потреб та недостатнім вивченням аспектів функціонування розмовного стиля на матеріалі американського варіанта сучасної англійської мови. Проблематика розмовного стиля, особливості його сприйняття і відтворення в художній літературі завжди знаходилися в центрі уваги дослідників, що також підтверджує актуальність нашого дослідження.

Об'єкт дослідження – роман сучасного американського письменника Дж. Грішема «Апеляція» англійською і українською мовою.

Предметом дослідження слугують особливості розмовного стиля

сучасної англійської мови, які відтворюються на матеріалі американських авторів, а також особливості його перекладу українською мовою.

Мета роботи полягає у вивченні та аналізі особливостей відтворення розмовного стилю сучасної англійської мови на матеріалі американських авторів.

Дана мета зумовила розв'язання наступних **завдань**:

- розглянути поняття функціонального стилю у сучасній лінгвістиці;
- дослідити різні підходи до вивчення розмовного стилю сучасної англійської мови;
- проаналізувати мовні рівні функціонування розмовного стилю у сучасній англійській мові;
- описати типові та специфічні риси розмовного стилю на матеріалі американських авторів;
- здійснити міжрівневу категоризацію стилістичних засобів на матеріалі Дж. Грішема «Апеляція»;
- з'ясувати особливості розмовного стилю на лексичному, синтаксичному та лексико-синтаксичному рівні в романі Дж. Грішема «Апеляція».
- визначити словотворчі характеристики розмовного стилю в романі Дж. Грішема «Апеляція».

У ході роботи були використані наступні **методи**: описовий метод для висвітлення особливостей розмовного стилю сучасної англійської мови; метод семантико-стилістичного аналізу було використано для з'ясування стилістичних прийомів та засобів розмовного стилю, які були вживані в романі Дж. Грішема «Апеляція», метод порівняльного аналізу – для визначення міжрівневої категоризації стилістичних засобів на матеріалі дослідження.

Матеріалом дослідження слугував роман сучасного американського письменника Грішема «Апеляція» і його переклад українською мовою.

Наукова новизна полягає у вивченні стилістичних та словотворчих особливостей відтворення розмовного стилю сучасної англійської мови на матеріалі американських авторів.

Практичне значення визначається можливістю використання результатів дослідження на заняттях зі стилістики англійської мови і порівняльної типології англійської та української мови.

Структура роботи. Дослідження складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел і короткого змісту дослідження.

Загальний обсяг дипломної роботи – 70 сторінок, кількість використаних джерел 65.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗМОВНОГО СТИЛЮ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

1.1 Різні підходи до визначення розмовного стилю

Проблеми функціонально-стильової диференціації мови стали все більше приваблювати вчених унаслідок того, що мову не можна розглядати як щось єдине і абсолютно однорідне за своїм функціонально-стильовим, жанровим складом, без врахування внутрішнього паралелізму і пересічення його складових. Варіативність мови виявляється саме в її функціонуванні, який є відповідний певному комунікативному завданню.

Таку відповідність забезпечує унікальність функціонального стилю (ФС) як системи мовних засобів, використаних для виконання певного функціонального завдання в певному комунікативному середовищі. Стилї мови залежать від соціального контексту, в якому відбувається процес комунікації. Слово може підходити або не підходити до певної ситуації. Стилїстична характеристика слова дозволяє вживати його в якому-небудь з функціональних стилів.

Щодо розмовного стилю існують протилежні точки зору: одні дослідники виділяють розмовний стиль (Ю. М. Скрєбнєв), інші вважають, що розмовного стилю немає, а є письмова і усна форма мови (І. Р. Гальперін). Виділення розмовного стилю представляється однак правомірним, оскільки він характеризується специфічними мовними і екстралінгвістичними характеристиками.

Розмовний стиль слугує для безпосереднього спілкування, коли ми ділимося з людьми, що нас оточують, своїми думками або відчуттями, обмінюємося інформацією з побутових питань в неофіційній обстановці. У

ньому часто вживається розмовна і просторічна лексика. Вельми важливо уявити собі співвідношення розмовного стилю з формою і різновидом мовлення [Скребнев 2003, с. 87]. Розмовний стиль породжений усною формою мови, і специфічні його особливості в значній мірі залежать саме від усної мови. Але форми і стиль мови не тотожні, і можливість вживання розмовного стилю у письмовій формі не виключена. Він зустрічається в приватному листуванні, рекламі.

Що стосується різновидів мови, тобто діалогічного або монологічного мовлення, то визначальним, формуючим мовленням є діалог, хоча монолог не виключається.

У літературних творах це переважно внутрішній монолог. Чинниками, які формують розмовний стиль, є реалізація в розмовному мовленні функцій мови, причому в розмовному мовленні реалізуються всі функції мови, за винятком естетичної. Втім виключення естетичної функції певною мірою є умовним, і можна було б привести приклади, коли реалізується і вона, просто ця функція тут менш характерна ніж в інших стилях. Роль її тут набагато менше, ніж роль контакто-здійснюючої і емотивної функції.

Стилістична структура розмовного мовлення, таким чином, неоднорідна. Сюди входять різні соціально обумовлені підстили, які в ній взаємодіють.

Рубіж сімдесятих-вісімдесятих років у світовій лінгвістиці ознаменувався не тільки розширенням кількості через досліджень живої літературно-розмовної сучасної англійської мови і зокрема англійської літературної мови, а й спробами поглибленого аналізу її природи, структури і найбільш істотних особливостей функціонування, що розглядаються з позицій інтердисциплінарного комплексного підходу.

В основі аналізу виявляються наступні кардинальні проблеми:

1) місце і роль SECE (стандартне розмовне мовлення освічених людей) в системі англійської національної мови; а також у колі співвідносних понять цьому явищу;

2) ідентифікація і конституювання SECE, як системи і як типу мовлення на основі інтеграції зовнішніх (соціопсихолінгвістичних), екстралінгвістичних (мікрокомунікативних) та лінгвістичних факторів, які формують мовлення;

3) обґрунтування і формулювання правил мовної поведінки (розмовної стратегії, розмовної поведінки);

4) спроби встановлення та опису глибинних факторів, які зумовили вибір MESE (modern educated southern English) у якості основного засобу мовлення;

5) функціонування SECE в умовах інтеракціального і трансакціального спілкування та інші.

Спроби ідентифікації SECE як системного різновиду нормованої («стандартної») англійської мови і встановлення її ролі в системі англійської національної мови здійснює Дж. Мартін [Martin 2002, с. 165]: «Розмовна форма англійської мови, – стверджує автор, – це різновид мови, яку ми використовуємо зараз в повсякденному житті».

З іншого боку, до літературних форм мови тяжіють жанри побутової бесіди, побутової розповіді про те, що трапилося. Поданими жанрами користуються переважно чоловіки, як, Дж. Ходж, лінгвісти не заперечують існування позалітературних форм як негідних об'єктів досліджень (з причини їх «не-стандартності»), підкреслюючи, що «нічого поганого» в них немає [Hodge 1993]. Ці форми є ... нітрохи не гірші і не менш точні, ніж стандартна англійська мова. Це лише інші форми» [Hodge 2003, с. 163]

Г. Боуер та Р. Сіріо [цит. за: Bower 2005, с. 75] визнають своєчасним і актуальним опис основ Sece, підкреслюють що це форма мовлення є відправним моментом в практичному оволодінні живою мовою. Вони також уточнюють зміст поняття “conversation” (у цьому дослідженні Sece отримує різні назви:

- 1) «повсякденна розмова»;
- 2) «розмовна англійська мова»;

- 3) «нормальна форма розмовної англійської мови»;
- 4) «неформальна бесіда».

«Ми використовуємо термін» неформальна бесіда «щоб зосередити увагу на тій частині розмовного спектру, який нас найбільше цікавить: це невимушені розмови між співрозмовниками в обставинах, позбавлених офіційності, які добре знають один одного, в умовах, коли учасники розмови не відчують ніякого зовнішнього тиску, що дозволяє їм брати участь у бесіді, не контролюючи свою промову...» – стверджують лінгвісти [Jackendoff 2003, с. 192].

Неодноразово повертається в своїх працях до визначення поняття «розмовна англійська мова» і ролі цього феномена в сучасній вербальній комунікації Д. Дауті. Так, у своїй монографії [Dowty 2011, с. 557] він зазначає, що «у своїй розмовній формі вона [англійська мова] існує у вигляді регіональних акцентних різновидів і продовжує грати роль ефективного інструменту комунікації, забезпечуючи обмін ідеями, ведення бізнесу, ритуалізоване спілкування, а також повсякденне буденне спілкування». На його думку, «розшифровки сучасної невідповідної, неотренированої англійської розмовної мови досить радикально відрізняються від жорстко регламентованих (підпорядкованих правилам) форм книжково-письмової мови».

У багатьох працях обговорюється дискусійна проблема «граматичності» «неграматичності» стандартного розуміння стилю англійської мови (Sece). «Радикальні відмінності» мовних форм Sece, за Д. Дауті, не означають «неграматичності» останніх. Відомий лінгвіст Ф. Реканаті відповідає на запитання, чи можна описати в термінах граматики «розмовний дискурс» звичайної розмовної мови, стверджено: «Я вважаю, що на користь існування граматики розмовного дискурсу говорить те, що ті, хто ним користуються, помічають порушення норм, створені або ними самими, або співрозмовниками ...» [Recanati 2004, с. 171]. Отже, розмовний стиль

сучасної англійської мови володіє певними граматичними властивостями.

Ф. Реканаті визначає, що фактична варіативність літературного стандарту корелює з параметрами соціального статусу людини, біологічної статі і віку носіїв розмовної англійської мови і що фонологічні характеристики їх мови не є релевантними до “Standard English”. Лінгвіст відмічає «граматичність» розмовних форм сучасної англійської мови: «Лише в разі, коли десятирічний учень зауважує, що він не знає значення слова «національність», можна говорити, що він ще не є носієм стандартного англійської мови, а не тоді, коли він використовує фразу «Я зробив це» або «Я бачив це» [Recanati 2004, с. 171]. На думку Ф. Реканаті, замість категорії стандартної англійської мови, яка асоціюється з поняттям правильної англійської мови (санкціонується із соціальної елітою), слід оперувати поняттями загальне / незвичайне англійське.

Багато науковців вважають, що англійська граматики сьогодні повинна вчити не тому, як використовувати письмові форми «доброї англійської мови» або говорити «правильно» (хоча в принципі в цьому немає нічого поганого): граматику слід розглядати як механізм, що лежить в основі функціонування мови, яка використовується для того, щоб люди могли спілкуватися між собою [Alderson 2006, с. 201]. На сучасному етапі розвитку англійська граматики є більш дескриптивною.

Очевидним внеском в опис розмовного стилю англійської мови є дослідження паралінгвістичних проблем, які багато в чому спираються на відомі концепції Е. Сепіра, Дж. Ферта, З. Харріса та інших вчених. Хоча роль паралінгвістики у формуванні мовних форм *Seces* і передачі змістовної, прагматичної і індексальної інформації є добре відомою, розробка цих проблем, зокрема, в рамках соціолінгвістики, до початку 70-х років фактично ігнорувалася. Тому в 21 сторіччі особлива увага приділяється значній ролі людини у процесі спілкування.

Термін «розмовний», як відомо, вживається в двох основних

значеннях. По-перше, він означає (*spoken*) – розмовний у самому широкому розумінні цього слова. Термін “*colloquial*” бере початок від *colloquium* – бесіда. На це значення, засвідчене з 1751 року, вказують усі авторитетні словники. По-друге, термін *colloquial* вживається в більш конкретному значенні – *informal*, (неофіційний). У самому останньому великому енциклопедичному словнику, виданому в США, термін *colloquial* взагалі замінений терміном *informal*. *Colloquial (informal)* у якості стилістико-функціональної характеристики відповідає терміну «фамільярно-розмовний» і визначає в словниках статус слова, словосполучення або виразу.

Термін “*colloquial speech*”, також має досить широке розуміння, і деякі стилісти трактують його по-різному. Наприклад, К. Sanger визначає цей термін наступним чином: «Розмовний стиль мови – це усна бесіда, яка легка за змістом, не є традиційною і позбавлена офіційності» [Sanger 2008, с. 99].

Так само тлумачить цей термін Н. Хомский: «Неофіційне (розмовне) мовлення має властивості спілкування, звичного до вживання в класній кімнаті, на діловій конференції, за обідним столом, а також у повсякденних ситуаціях, коли ми вирішуємо будь-які справи...» [Chomsky 2004, с. 257].

Таке широке розуміння цього терміну робить його доволі розпливчастим. Н. Кондратенко пропонує визначати цей термін, засновуюсь на екстралінгвістичній реальності: «Розмовний стиль мовлення вживається для опису фактів повсякденного життя і перш за все ситуацій, які не можна характеризувати як технічні, наукові, витончені, а, навпроти, вони є суто неофіційні та приватні» [Кондратенко 2012, с. 31].

Зусилля лінгвістів визначити цей термін більш чітко не мали успіху, тому проблема розмовного стиля залишалася невирішеною.

Як видно з трактування Н. Кондратенко, *colloquial speech* (розмовне мовлення) в його розумінні збігається з фамільярно-розмовною мовою і частково з просторіччям. Згідно з точкою зору сучасних лінгвістів цей стиль мови можна розділити на *Cultivated Colloquial English* or *Educated Colloquial*

English (книжне розмовне мовлення, тобто мовлення освічених людей) і Low Colloquial English (розмовне мовлення, що стоїть ближче до сленгу, ніж до літературного стандарту).

Але все ж таки можна зробити висновок що, термін *colloquial* може мати значення як розмовного (*spoken*), так і неофіційного (*informal*) стиля мови, а це в свою чергу, відповідає терміну *розмовний*. Таким чином, коллоквіалізми як лексичний пласт можна підрозділити на коллоквіалізми, що вживаються в фамільярно-розмовній мові, і «низькі» коллоквіалізми, типові для просторіччя. З причини того, що вони є зв'язуючою ланкою між фамільярно-розмовним мовленням і просторіччям, вони легко проникають в літературно-розмовне мовлення, і таким чином сприяють проникненню сленгізмів з просторіччя в інші два різновиди мови.

Багато людей приймають коллоквіалізми за сленг, але існують відмінності, які дають нам змогу зрозуміти, що це не так. На думку Т. Г. Грушевицької цю відмінність слід вбачати в частоті вживання певних відповідних одиниць і ступені їх зрозумілості [Грушевицька 2002, с. 303]. У період виникнення сленгізмів і їх переходу у більш широку сферу вживання вони не володіють достатньою зрозумілістю (звідси і великі труднощі, пов'язані з їх перекладом).

Друга відмінна особливість сленгу – це сфера вживання. Коллоквіалізми мають, безсумнівно, більш широку сферу розповсюдження, ніж, наприклад, маловідомий сленг.

І останню особливість становить різниця в емоційному забарвленні сленгу і коллоквіалізмів. Сленг характеризується більш яскравим емоційним забарвленням.

1.2 Визначення поняття стилю в літературі та лінгвістиці

Ми вважаємо, що перш ніж приступити до стилістичного аналізу роману, нам необхідно визначити поняття стилю. Термін «стиль» є багатозначним, тому навколо нього часто панує плутанина і невизначеність.

У найширшому розумінні цього слова під стилем розуміють напрям, чи течію, чи мистецтво певної епохи, вважаючи ці терміни синонімами або вважаючи стиль складовою частиною цих понять. Звужуючи послідовно значення цього терміну, під ним мають на увазі певні особливості художньої творчості митців одного часового проміжку, літературної школи, естетичних уподобань, зрештою, творчості одного митця чи одного твору мистецтва.

Як зазначає автор монографії «Художній текст в лінгводидактичному осмисленні» Н. В. Кулібіна [Кулібіна 2000, с. 176], стиль є індивідуальним втіленням художнього методу. Якщо метод визначає загальний напрям творчості, то стиль віддзеркалює індивідуальні властивості художника слова. За висловом Н. В. Кулібіної, «у методі знаходять насамперед те загальне, що пов'язує митців, а в стилі – те індивідуальне, що розділяє їх: особистий досвід, талант, манера письма та ін.».

Стиль – це сукупність художніх особливостей літературного твору. У ширшому розумінні стилем також називають систему художніх засобів і прийомів у творчості окремого письменника, групи письменників (течії або напрямку), цілої літературної доби.

Поняття стилю сьогодні є багатограним, а в багатьох аспектах – невизначеним. Про стиль говорять не лише в літературознавстві, а й у лінгвістиці, мистецтвознавстві, естетиці, культурології. У мовознавчій науці постановка проблеми стилю пов'язана з іменем Ш. Баллі, зокрема з його вченням про експресивні засоби мови, що дало поштовх для розвитку лінгвостилістики.

За справедливим зауваженням В. О. Самохіної, жодна галузь мовознавчих досліджень не має такої розбіжності суджень щодо об'єкта свого вивчення, як стилістика [Самохіна 2016, с. 70]. Певною мірою причина такої невизначеності криється в невиразності, розмитості уявлень про мовний стиль.

У загальному семіотичному значенні стиль можна виявити в будь-якій знаковій системі, де дозволяється варіювання одиниць у межах існуючої системи правил та принципів. Визначення мовного стилю, яких чимало в сучасній лінгвістиці, залежить від того, наскільки широко уявляється сам об'єкт стилістики. Для більшості вітчизняних мовознавців – це сфера мовної варіативності, яка співвідноситься з контекстом ситуації та функцією висловлювання [Самохіна 2016, с. 70]. При такому підході досягається максимальне охоплення мовного варіювання в різноманітних функціональних виявах мови.

При іншому, вузькому підході, який характерний для зарубіжної лінгвістики, об'єкт стилістики обмежується мовою художньої літератури (як зазначав Ж. Бюффон “*Le style c'est l'homme même*”). Мета стилістичних досліджень зводиться до опису текстів художньої літератури методами, запозиченими з лінгвістичної теорії. В українському мовознавстві Р. А. Будагов визначає стилістику як загальну теорію експресивних засобів мови [Будагов 2007, с. 54].

На нашу думку, найбільш плідним є перший підхід до об'єкта стилістики, оскільки він дозволяє найбільш повно враховувати характерні ознаки мовного застосування, тобто дати різносторонній опис стилю. Підхід до стилю як до однієї з форм системи мовної варіативності [Степанов 2008, с. 40] передбачає виявлення стилістичного потенціалу мовних одиниць, що належать до певного функціонального стилю (варіанта використання мови в різних, екстралінгвістично заданих ситуаціях) [Коваль 2010, с. 10].

Поняття «стиль» не можна окреслити з належною повнотою, не беручи

до уваги соціальний аспект. Останній передбачає врахування таких критеріїв:

1) історично сформована функція, яку виконує стиль у суспільній діяльності та суспільній свідомості;

2) лінгвальні засоби, які використовуються для реалізації цієї функції в мовленні, їх відбір та організація, що мають нормативний характер [Єфімов 2007, с. 11].

Визначення поняття мовного стилю знаходимо у багатьох вітчизняних дослідників. Так, Л. А. Булаховський, який заслужено вважається основоположником лінгвостилістики в українському мовознавстві, вважав, що «засоби нашої мови, що припускають можливість їх вибору, будучи відповідним чином використані тим, хто пише або говорить, утворюють те, що ми звемо словесним стилем» [Булаховський 2005, с. 287].

Для видатного вченого В. В. Виноградова стилі мови – це мовні системи, що виникають у процесі функціонування мови в різних сферах людської діяльності (спілкування) та в різних цілях, це структурні обриси функції мови в її багатогранних проявах. [Виноградов 2003, с. 13]. Функціональний стиль за М. М. Кожиною – це своєрідний характер мовлення того чи іншого його різновиду, який відповідає означеній сфері суспільної діяльності та співвідносній з нею формі свідомості, що створений особливостями функціонування в цій сфері мовних засобів та специфічною мовленнєвою організацією, яка утворює її загальне стилістичне забарвлення [Кожина 2008, с. 49]. О. Д. Пономарів визначає мовний стиль як сукупність засобів, вибір яких зумовлюється змістом, метою та характером висловлювання [Пономарів 2000, с. 5].

Не ставлячи за мету дати власне визначення стилю, ми скористаємося як відправним формулюванням О. І. Чередниченка: стиль - це різновид мови, який використовується в типовій соціальній ситуації та який відрізняється від інших варіантів своїми мовними, граматичними та фонетичними рисами [Чередниченко 2007, с. 87].

На формування стилю, на думку М. М. Кожиної, впливає ще ціла низка факторів, зумовлених, наприклад, формою реалізації (усно-писемна), способом (монологічно-діалогічний), мовленнєвим жанром (оповідання, нарис) [Кожина 2008, с. 68].

Отже, стиль - це не тільки сукупність певним чином стилістично забарвлених одиниць мови, він є такою організацією мовлення, елементи якої найтіснішим чином функціонально взаємопов'язані в одне ціле на основі реалізації ними якоїсь однієї функції; всі вони, як і все ціле, спрямовані на виконання конкретного комунікативного завдання.

1.3 Мовні рівні функціонування розмовного стилю

1.3.1 Фонетичний рівень. Велике значення мають соціолінгвістичні фактори, тобто прийняті норми мовної поведінки. Важливу стильоутворюючу роль відіграють дві протилежні тенденції, пов'язані із конкретними умовами спілкування, а саме компресія, яка призводить до різного роду неповноти виразу, і надлишковість. Компресія має прояв на всіх рівнях – вона може бути фонетичною, морфологічною, синтаксичною і в усіх випадках підкорюється законам теорії інформації в тому сенсі, що компресії піддаються семантично надлишкові елементи [Арнольд 2006, с. 27].

Стиль – термін давньогрецького походження. Стиль – (етимологічно слово *style*) сходить до старогрецького *stylos* (позначало паличку, якою писали на воскових табличках). *Stylos* (внегреч.) – Матеріальний, фізичний предмет, конкретне обчислювана іменник.

Дотепер ще немає єдиної точки зору про зміст поняття стиль мовлення, хоча переважна більшість лінгвістів не відкидають об'єктивного існування таких стилів. Стиль мовлення як певна система мовних засобів часто

зміщується з іншими поняттями: стильова сторона мови взагалі і стиль як вираження індивідуальної манери користування мовними засобами, тощо. У деяких роботах по стилістиці під стилем літературної мови розуміються жанрові різновиди літературних творів, наприклад, стиль байки, стиль новели, стиль роману тощо.

Наведемо деякі висловлювання про стиль, щоб показати як по-різному розуміється це термін і які спроби були зроблені, щоб розмежувати різноманітні явища підводяться під термін стиль. Як зазначає І. Р. Гальперін [Гальперін 2009, с. 34], стиль є індивідуальним втіленням художнього методу. Якщо метод визначає загальний напрям творчості, то стиль віддзеркалює індивідуальні властивості художника слова. За висловом Л. Тимофєєва, «у методі знаходять насамперед те загальне, що пов'язує митців, а в стилі – те індивідуальне, що розділяє їх: особистий досвід, талант, манера письма тощо. «Стиль – це сукупність художніх особливостей літературного твору. У ширшому розумінні стилем також називають систему художніх засобів і прийомів у творчості окремого письменника, групи письменників (течії або напряму), цілої літературної доби [Тимофєєв 2005, с. 34].

Вельми поширена точка зору – це розуміння стилю мови як техніки мовної майстерності, як засобу прикраси мови. Ця точка зору на стиль мовлення корениться в етимології слова стиль, слово стиль походить від латинського *stilus* – спеціальна паличка з гострим кінцем, якою римляни користувалися як знаряддям листи на воскових табличках. Метонімічно слово стиль стало використовуватися в сенсі вміння не тільки правильно, грамотно (з погляду граматичних норм даної епохи) вживати лексико-фразеологічні та синтаксичні засоби мови, але і користуватися ними так, щоб прикрасити мова [Томашевський 2001, с. 5].

За справедливим зауваженням Н. Д. Арутюнової, жодна галузь мовознавчих досліджень не має такої розбіжності суджень щодо об'єкта

свого вивчення, як стилістика [Арутюнова 2008, с. 11]. Певною мірою причина такої невизначеності криється в невиразності, розмитості уявлень про мовний стиль.

Стилістика мови – досі найменш розроблена область мовознавства, зараз все більш і більш приковує увагу лінгвістів. Аналіз промови з погляду впливу цієї промови на слухача чи читача висунув питання про виразних засобах мови, що забезпечують бажану реакцію на зроблене повідомлення. З іншого боку, існування різних стилів мови з усією гостротою поставили перед мовознавцями проблему наукового розмежування і, отже, насамперед, наукової характеристики цих різних систем в їх історичному розвитку та становленні.

У функціональній стилістиці, як одному з центральних напрямків стилістики, загальний підхід і методика дослідження протилежні – від функцій до засобів; тобто центральною метою аналізу є виявлення того, якими мовними засобами реалізуються основні функції мовних різновидів, як екстралінгвістична основа стилів впливає на формування мовної організації, речовий системності стилів. При цьому враховується взаємодія коштів не тільки однієї стильової забарвлення або одного рівня мови, але взаємодія різнорівневих засобів.

Лінгвістична стилістика – порівняно новий розділ мовознавства, який займається дослідженням стилів мови, стилістичних прийомів і виразних засобів мови в їх відношенні до виражається зміст. Таким чином, компонентами цього визначення є: а) стилі мовлення і б) виражальні засоби мови і стилістичні прийоми. Перш за все необхідно уточнити ці поняття, інакше самовизначення може бути неправильно витлумачено у зв'язку з різноманітним змістом, що звичайно вкладається в поняття стиль мовлення, виражальні засоби мови, стилістичні прийоми.

Літературознавча стилістика вивчає сукупність засобів художньої виразності, характерних для літературного твору, автора, літературного

напрямую або цілої епохи, і фактори, від яких залежить художня виразність. Існує чимало робіт українських і зарубіжних літературознавців по стилістичній системі і мови Вільяма Шекспіра, Герберта Спенсера, Джона Мільтона, Джорджа Ноел Гордон Байрона, Джона Кітса та інших. Оскільки значна частина стилістичних аналізів присвячена розбору художніх текстів, то цієї своєю частиною стилістика входить в поетику і теорію літератури [Томашевський 2001, с. 6].

Всі виразні засоби мови (лексичні, морфологічні, синтаксичні, фонетичні) є об'єктом вивчення як лексикології, граматики й фонетики, так і стилістики. Перші три розділи науки про мову розглядають виразні засоби як факти мови, з'ясовуючи їх лінгвістичну природу. Стилістика вивчає виразні засоби з точки зору їх використання в різних стилях мови, поліфункціональності, потенційних можливостей вживання як стилістичного прийому.

Що ж слід розуміти під стилістичним прийомом? Перш ніж відповісти на це питання, спробуємо визначити характерні ознаки цього поняття. Стилістичний прийом, насамперед, виділяється і тим самим протиставляється виразному засобу свідомої літературною обробкою мовного факту. Ця свідомо літературна обробка фактів мови, включаючи й такі, які ми назвали виразними засобами мови, має свою історію.

Ще О. О. Потебня писав: Починаючи від стародавніх греків і римлян і з небагатьма винятками до нашого часу, визначення словесної фігури взагалі (без відмінності стежка від фігури) (тобто те, що входить у поняття стилістичних прийомів) не обходиться без протиставлення мови простий, спожитої у власному, природному, первинному значенні, і мови прикрашеної, переносній.

Літературознавча стилістика вивчає сукупність засобів художньої виразності, характерних для літературного твору, автора, літературного напрямку або цілої епохи, і фактори, від яких залежить художня виразність.

Існує чимало робіт радянських і зарубіжних літературознавців по стилістичній системі і мови Вільяма Шекспіра, Герберта Спенсера, Джона Мільтона, Джорджа Ноел Гордон Байрона, Джона Кітса та інших. Оскільки значна частина стилістичних аналізів присвячена розбору художніх текстів, то цієї своєю частиною стилістика входить в поетику і теорію літератури [Томашевський 2001, с. 6].

У цьому зв'язку цікаво навести таке висловлювання М. А. Мартінес: Художній стиль - це завжди реакція проти спільної мови; певною мірою - це арго, літературний арго, який може мати різні різновиди. Аналогічну думку висловлює й Д. Дауті. Істинний секрет стилю полягає в порушенні або нехтуванні правилами, за якими будуються фрази, речення та абзаци [Martinez 2002, с. 532].

Само собою зрозуміло, що сутність стилістичного прийому не може полягати у відхиленні від загальнозживаних норм, так як в цьому випадку дійсно стилістичний засіб було б протиставлено мовну норму. На ділі ж стилістичні прийоми використовують норму мови, але в процесі її використання беруть найхарактерніші риси даної норми, її згущують, узагальнюють і типізують. Отже, стилістичний прийом це – узагальнене, типізоване відтворення нейтральних і виразних фактів мови в різних літературних стилях мови.

У зв'язку з загальними закономірностями розвитку художньої літератури, які виражалися зокрема в ширшому висвітленні життя різних верств англійського суспільства, мова художньої прози починає вбирати в себе все більшу кількість різних елементів, раніше неприпустимих в літературній мові. У мові художньої прози головним чином з метою мовної характеристики героїв з'являються діалектизми, жаргонізми, елементи просторіччя та ін.

Відбувається поступова диференціація мови автора і мови персонажа. Утворюється нова риса в мові художньої прози цього періоду –

різностильність. Мовні форми, характерні для інших стилів, починають з'являтися в мові художньої прози, спочатку несміливо вкраплені в текст, виділені лапками, курсивом і таке інше, потім все сміливіше і більше, аж до свідомого використання характерних рис якого-небудь функціонального стилю в мові художньої прози [Орлов 2006, с. 132].

Дійсно оригінальна образність мови в поєднанні з емоційною синтаксичною організацією висловлювання; синтез авторського плану оповіді й мови персонажів; використання елементів різних стилів мови, оброблених і пристосованих для цілей художнього оповідання; використання слів в похідних і контекстуальних значеннях – всі ці особливості, взаємодіючи один з одним, утворюють свою систему, неповторну ні в якому іншому стилі мовлення [Пешковський 2007, с. 213].

Як в англійському так, і в українському мовленні стильова риса «неофіційність», «невимушеність» проявляється у вигляді редукції одиниць всіх мовних рівнів.

Вживання усіченої форми, тобто фонетична редукція допоміжних дієслів, є характерною особливістю їх розмовної форми: *it's, it isn't, I don't, I didn't, you can't, you've, we'll* та інші. В тих випадках, коли усічені форми дієслова *have (I've та he's)* виявляються недостатніми для передачі значення 'мати, володіти', використовується конструкція з дієсловом *get: I've got, he's got*. Ця ж конструкція виконує й модальну функцію, властиву *have + Inf*, наприклад, *I've got to go now*. Нівелювання відмінностей між *shall i will* при вираженні майбутнього часу сприяє широкому вживанню форми II. Цей тип компресії однаково розповсюджений в усіх підстилях розмовного стилю з тією тільки різницею, що в діалектах і просторіччі частково збереглися архаїчні форми контракції [Арнольд 2008, с. 27].

1.3.2 Лексичний рівень. На лексичному рівні особливості словотворення розмовного стилю англійської мови проявляються у скороченнях слів: *caf (feteria), doc (tor), lab (oratory), demo (nstration), biz*

(*ness*), *memo* (*randum*), *govt* = *government*. Таке ж саме явище можна спостерігати і в українській мові на прикладі окремих слів: *колок* (*віум*), *універ* (*сумет*), *дисер* (*тація*), *мерс* (*едес*), *акум* (*улятор*), *адіки* – продукція фірми «Адідас», *конса* або *консерва* – консерваторія та словосполучень: *leggo* (*let's go*), *c'mon* (*come on*), *gimme* (*give me*), *kinna* (*kind of*), *lemme* (*let me*). В українській мові можна привести наступні приклади: *житлобуд*, *харчоблок*, *медсестра*, *ветлікар*, *завгосп* [Зарубіна 2001].

Також на рівні лексики компресія проявляється у переважному вживанні:

- 1) одноморфемних слів;
- 2) дієслів з прийменниками в постпозиції (*give up*, *look out*);
- 3) аббревіатур (*frig*, *marg*, *vegs*);
- 4) еліпси типу *mineral waters* → *minerals*;
- 5) або інших видів еліпсів (*Morning!*);
- 6) слів широкої семантики (*thing*, *stuff*);
- 7) транзитивному вживанні неперехідних дієслів: *goit*.

Розмовні слова і словосполучення, утворені шляхом конверсії, є специфічними для англійської мови, де конверсійні процеси відзначаються високою продуктивністю. В багатьох випадках виникнення нового складного слова означає, що незабаром з'явиться відповідне йому дієслово, конвертоване від цього неологізму, наприклад:

bottomline → *to bottom* ; *ratrun* → *to ratrun*; *to give a greenlight* → *togreenlight*; *eurospeak* → *to eurospeak*.

В українській мові перехід слова до класу іншої частини мови, що супроводжується зміною його стилістичного статусу (від нейтрального до розмовного) відбувається у вигляді субстантивації. Цей процес охоплює доволі обмежену кількість слів: *булочна*, *душова*, *закусочна*, *гардеробна*, *артистична*, *примірочна*, *прохідна*, *доповідна*, *читалка*, *електричка*, *роздягалка*, *відпускні*, *комісійні* тощо [Зарубіна 2001].

Особливе місце в англійському колоніальному словотворенні посідає телескопія. Телескопійні утворення розмовного стилю, як правило, надають висловленню жартівливого, іронічного або сатиричного забарвлення: *videot* (*video+idiot*); *snobody* (*snob+nobody*); *slanguage* (*slang+language*); *sloptimist* (*slop+optimist*); *alcoholiday* (*alcohol+holiday*); *potato* (*potato+tomato*); *bookofficially* (*bookoffice+officially*); *fanzine* (*fantasy+magazine*).

Деякі телескопічні афікси перетворюються на своєрідних генераторів цілої низки стійких й оказіональних новоутворень: *-holic/workaholic*, *chocoholic*, *milkaholic*, *onaholic*, *spendaholic*, *sleepaholic*, *shopaholic*; *-rati* (*glitteratier+literati*), *culturati*, *cybernati*, *digerati*, *glamorati*, *jazzerati*, *journalrati*.

Щодо української розмовної мови, телескопічні слова є не характерними для неї, і вони зустрічаються лише в якості оказіональних слів-злитків, наприклад: *начальство*, *цінофренія* тощо.

Загалом, в українській мові відтінок розмовності створюється здебільшого завдяки афіксації. Так, просторічне-розмовне забарвлення мають іменники жіночого роду з суфіксами *-н-*, *-еч-*, *-анин* (*метушня*, *гульня*, *колотнеча*, *тяганина*); *-ш-*, *-их-* (*інженерша*, *директорша*, *кравчиха*, *головиха*) та інші суфіксальні іменники (*біднота*, *гомота*, *беретка*, *жакетка*, *жилетка*, *забудько*, *хвалько*, *незнайко*, *брехуха*, *балакуха*).

Просторічно-розмовний відтінок характерний і для інфінітивних форм на *-ть* (*сказать*, *лічить*, *робить*); прикметникам з суфіксами *-ач-*, *-ян-*, *-ущ-*, *-ющ-*, *-ащ-*, *-ящ-* (*добрячий*, *завидючий*, *гулячий*, *пропащий*); дієсловом з префіксом *попо-* (*попоїсти*, *поподумати*, *попоходити*) [Зарубіна 2001].

Досить характерними лексичними показниками неофіційності англійського мовлення виступають слова та словосполучення, що вносять у повідомлення елемент невизначеності, розмовної неточності. Серед них іменники із прийменником *of*: *lots of*, *heaps of*, *tons of*, *bags of*, *oceans of*, *worlds of*, *oodles of*. Їх українськими аналогами слугують наступні розмовні

слова та словосполучення: *чимало, купа, сила, сила-силена, багацько, безліч, страшенно багато, море, тьма-тьмуца, достобіса*. Вживання цих українських відповідників у перекладі певною мірою корегується контекстом. Порівняйте, наприклад:

We've got bags of time. У нас безліч часу.

She's got oceans of taste. У неї безодня смаку (ірон.)

Відтінок розмовної невизначеності вносять у мовлення також словосполучення *and soon and so forth, and everything, and things like that* та слова з суфіксом *-ish-*: *tallish, thinnish, womanish fiftyish*.

В українській мові їх можна порівняти з ідентичними за стилістичним забарвленням словами з розмовним суфіксом *-ува-*: *дивакуватий, підстаркуватий, дурнуватий*.

Для розмовного стилю обох порівнюваних мов властиві так звані інтенсифікатори (*intensifiers*) прикметників та прислівників, порівн.:

I'm terribly interested in it. Я *страшенно* цим зацікавлений.

He's awfully glad. Він *шалено* задоволений.

Різниця полягає лише у тому, що у більш засленгованому англійському мовленні, особливо в його американському варіанті, такі інтенсифікатори (підсилювачами) спостерігаються набагато частіше і виявляють більшу різноманітність у порівнянні з українським розмовним дискурсом: *deadly sure, crazy mad, dirty drunk, mighty fine, jolly good, stark naked, stone deaf, frightfully nice, heaps broader-minded*.

Спільною типовою рисою англійської та української розмовної лексики є її образність. Багато англійських розмовних ідіом являють собою виразні метафори: *top lay it by ear* – зорієнтуватися на місці, по обставинах; імпровізувати; *to put one's foot in one's mouth* – грубити, недуже добирати слова; *to go up in smoke* – закінчитися нічим, піти на нівець; *to cook someone's goose* – створити комусь великі проблеми; *one's teeth into something* – серйозно взятися до роботи; *foot in the door* – багато обіцяючий початок,

заявка на успіх; *with a fine tooth comb* – дуже ретельно.

Досить часто метафоричність поєднується з іронічністю виразів, що надає їм особливої стилістичної яскравості: *to have a snowball's chance in hell* – не мати зовсім ніяких шансів; *idiot's lantern* – телевізор; *half-baked* – безглуздий, «без клепки»; *clothes horse* – модник, модниця.

Велика частина українських усталених розмовних фразеологізмів має також метафоричну основу: *висмокстати з пальця, обчухрати комусь крила, плести ногами кренделі, гора з плечей звалилася, сісти в калошу, намастити п'яти (салом), накивати п'ятами, заварити кашу, кинути лихом об землю*. Свіжа, несподівана метафоричність, що виступає засобом передачі гумористичного або іронічного погляду на речі, нерідко зустрічається в українському молодіжному сленгу: *кіндерсюрприз* – лисий чоловік; *радіатор* – дуже худа людина; *пряник* – домашня дитина; *термоядерна війна* – негарна дівчина; *копілка* – кіт; *кайфолом* – людина, що псує іншим задоволення; *андерсен* – брехлива особа; *мумітроль* – людина з великими очима, вухами й носом; *колискова* – дуже важкий рок; *братська могила* – збірник наукових праць багатьох авторів [Зарубіна 2001].

Отже, англійська та українська розмовна лексика мають багато спільних типових рис, та найголовніша з них – образність, яка є наявною в розмовних ідіомах.

1.3.3 Синтаксичний рівень. Наступною найбільш загальною характерною рисою стилю художнього мовлення є особливі форми зв'язку між частинами висловлювання. Як і образність, ця риса виявляється тісно пов'язаною і взаємообумовленою з емоційною забарвленістю висловлювань. У цьому стилі мови знайшли своє типізоване використання такі форми зв'язку народної дописьменної мови, як бессоюзіє, приєднання, (що отримало своє граматичне визнання лише в результаті спостережень над особливостями синтаксичної організації літературно-художнього мовлення), полісиндетон тощо.

На синтаксичному рівні редукція проявляється у вигляді різноманітних типів еліптичних структур, серед яких, перш за все, потрібно зазначити опущення:

а) підмета-займенника (*Want to have a look at it. Хочу на це подивитися.*

Wouldn't have missed this for the world. (Ніколи в житті не пропустив би такого);

б) опущення сполучників (*I think he'll come. – Думаю, він прийде).*

Для англійської мови, з огляду на її аналітичний характер, типовим є також опущення допоміжних дієслів: *You remember it? You like it?*; опущення не тільки підмета, але й присудка або його частини: *Going to tell us? Heard anything about this? Understand? See?*

Скорочені структурні варіанти перфектних форм з опущенням допоміжного дієслова *have* для літературно-розмовного стилю нехарактерні не характерні і можливі тільки в фамільярно-розмовному стилі і в просторіччі. Наприклад: *"Seen any movies?" I asked. (Gr. Green). "Been travelling all the winter. – Egypt, Italy and that—chucked America! I gather."* (*J. Galsworthy*). В обох прикладах опущені не тільки допоміжні дієслова, але і особові займенники. Пришвидшений темп мови призводить таким чином до опущення семантично збиткових ненаголошених елементів: в поданих прикладах це особові займенники 2-ї і 3-ї особи – підмет речення. Присутність обох співрозмовників робить їх називання зайвим. [Арнольд 2006, с. 27].

Для синтаксичної компресії особливо характерним є еліпсис. Проблема компресії на синтаксичному рівні дуже незвичайно трактується К. Г. Середіной. Вона пропонує розуміти синтаксичну стислість і простоту синтаксичних зв'язків. Вона відмічає, що є «багато дослідників, які спираючись на запропонований А. Мартіне закон найменшого зусилля, зводили різні типи економії до: опущення, сполучення, репрезентації» [Середіна 2004], наприклад *"He must have got mixed up in something in*

Chicago". – "I guess so," said Nick. (Hemingway). В цьому прикладі слово *so* заміщує все перше висловлювання. К. Г. Середіна пропонує ще один дуже важливий тип економії – простоту [Середіна 2004].

На перший погляд речення *Them other kissed the child's tears away* здається стислим. Однак, така конструкція з її складними зв'язками належить до книжного стилю. Вона, не дивлячись на стислість, є складною і ось чому менш економна, ніж відповідна їй в розмовному стилі: *Them other kissed the child and he stopped crying*. Більш економна, а отже вживана в розмовній мові конструкція, яка більш проста синтаксично під компресією.

Але в розмовному стилі сучасної англійської мови існує протилежна тенденція, тобто тенденція до надлишковості, зв'язана, в першу чергу, з невідповідністю, спонтанністю розмовної мови. До надлишкових елементів слід, перш за все, віднести так звані *timefillers* (затримувачі часу), наприклад: *well, I mean, you see* і здвоювання сполучників *like, as if*. Елементи, які є надлишковими для предметно-логічної інформації, можуть бути експресивними або емоціональними.

В просторіччі це – подвійне заперечення: *don't give me no riddles, don't bring no discussion of politics*. Плеонастичне вживання особових займенників можна спостерігати в наказових реченнях *Don't you call mother names. She's had a hard life. Don't you forget it.* (J. Cary). Також тут часто є наявним грубе вживання *you*: *You, come here!* або *Come here, you!* Деякі важливі особливості розмовної мови породжені переважно її діалогічним характером.

Крім того, в розмовному стилі англійської мови можливі випадки використання сполучення інтенсифікаторів, про які вже згадувалось вище, а саме випадки, коли один з них модифікується іншим. Це мовленнєве явище, що виникає внаслідок бажання мовця надати висловленню більшої емоційності, не є типовим для української мови, і тому англійська подвійна інтенсифікація доволі часто перетворюється в одинарну в українській мові:

It's too damn awful. *Це страшна річ.*

Синтаксична специфіка розмовної мови полягає в тому, що одиницею більш великою, ніж речення, в ній, як і в мові діалогічній, є сполучення ряду реплік, зв'язаних структурно-семантичною взаємообумовленістю. Н. Ю. Шведова запропонувала називати їх діалогічною єдністю [Шведова 2000, с. 654].

В більшості випадків ці єдності складаються з двох членів, питально-відповідні, з підхопленням, з повтором або синтаксично паралельні. Цей зв'язок реплік є причиною розповсюдженості односкладових речень. С. С. Беркнер проаналізував декілька прикладів з творів Дж. Голсуорсі:

1) питально-відповідна єдність: *“When do you begin?”*. – *“Tomorrow”*, said the *Rapfelite*.

2) єдність, створена підхопленням: *“So you would naturally say”*. – *“And mean”*.

3) єдність, створена повтором: *“There’s–some–talk–of–suicide”* – he said. *James’s jaw dropped*. – *“Suicide! What should he do that for?”*

4) єдність синтаксично паралельних реплік: *“Well, Mr. Desert, do you find reality in politics now?”* – *“Do you find reality in anything, sir?”*

С. С. Беркнер вважає, що як підхоплення, так і повтор виражають експресивну реакцію на слова співрозмовника, але між ними є суттєва семантична і структурна різниця.

Підхоплення розвиває діалог, містить нове повідомлення, часто іронічно спростовує попереднє: *“...Americans are generally important, sooner or later”*. – *“To themselves»*, said *Fleur*, and saw *Holly smile*”. Підхоплення інколи перериває співрозмовника і змінює напрям діалогу: *“I feel you’re a rock”* – *“Built on sand,” answered Jolyon...*

Повтор, на думку С. С. Беркнера, обмежується тільки оцінкою почутого і не передає нової думки [Беркнер 2001, с. 110-115]: *“...But you’re the head of the family, John – you ought – to settle»*. – *Nice head!”* said *John bitterly*. Повтори-вигуки виражають обурення, глузування, іронію і значно рідше

позитивну реакцію. Можливим є повтор-перепит: *“What do you call it?” – “Call it? The big field”*.

Між підхопленням і повтором більш відчутна структурна відмінність. Підхоплення синтаксично продовжує першу репліку і в більшості випадків зв’язується з нею сполучним словом таким чином, що виходить ніби одне речення розподілене між двома співрозмовниками.

Розмовне мовлення є найдавнішим стилем будь-якої національної мови. Розмовним мовленням користуються люди різного віку в побуті, в неофіційному й офіційному спілкуванні, в навчальній, науковій, виробничій, суспільно-політичній та в інших сферах життя. Інтонаційною особливістю розмовного стилю є розмаїття ритміко-мелодійних варіацій, неодноманітність, що відтворює природну безпосередність мовців [Кухаренко 2002, с. 62].

Сфера використання – усне повсякденне спілкування в побуті, у сім’ї, на виробництві. Основне призначення – бути засобом впливу й невимушеного спілкування, жвавого обміну думками, судженнями, оцінками, почуттями, з’ясування виробничих і побутових стосунків.

Можна зробити висновок, що синтаксичні засоби, які є характерними для розмовного стилю, слугують для вираження експресивної реакції на слова співрозмовника. Специфічну і вельми важливу роль відіграють в розмовному стилі контактовстановлююча і емотивна функції. Як засіб спілкування художня мова має свою мову – систему образних форм, відображену мовними та екстралінгвістичними засобами. Художня мова поряд з нехудожньою виконує номинативно-образотворчу функцію.

Художній стиль як функціональний стиль знаходить застосування в художній літературі, яка виконує образно-пізнавальну та ідейно-естетичну функції. Щоб зрозуміти особливості художнього методу пізнання дійсності, мислення, визначає специфіку художньої мови, треба порівняти його з науковим способом пізнання, визначальним характерні риси наукової мови.

Художньої літератури, як і іншим видам мистецтва, притаманне конкретно-образне уявлення життя на відміну від абстрагованого, логіко-понятійного, об'єктивного відображення дійсності в науковій мові. Для художнього твору характерні сприйняття допомогою почуттів і перевоссозданіє дійсності, автор прагне передати насамперед свій особистий досвід, своє розуміння і осмислення того чи іншого явища.

1.4 Вплив соціолінгвістичних факторів на функціонування розмовного стилю

Порівнювати стилі найзручніше за їх функціями і за їх провідними стильовими рисами. Якщо зіставити мовні стилі за їх функціями, то з'ясується наступне: естетична функція належить стилю художньої літератури, функція приписування – стилю ділової мови.

У художньому стилі мови дуже широко використовується мовна багатозначність слова, що відкриває в ньому додаткові смисли і смислові відтінки, а також синонімія на всіх мовних рівнях, завдяки чому з'являється можливість підкреслити найтонші відтінки значень.

Це пояснюється тим, що автор прагне до використання всіх багатств мови, до створення свого неповторного мови та стилю, до яскравого, виразного, образного тексту. Автор використовує не тільки лексику кодифікованого літературної мови, а й різноманітні образотворчі засоби з розмовної мови і просторіччя.

На перший план у художньому тексті виходять емоційність і експресивність зображення. Багато слів, які в науковій мові виступають як чітко визначені абстрактні поняття, в газетно-публіцистичної мови – як соціально узагальнені поняття, у художньому мовленні – як конкретно-

чуттєві уявлення.

Таким чином, стилі функціонально доповнюють один одного. Для художнього мовлення, особливо поетичної, характерна інверсія, тобто зміна звичайного порядку слів у реченні з метою посилити значеннєву значимість якого-небудь слова або додати всій фразі особливу стилістичне забарвлення. Варіанти авторського порядку слів різноманітні, підпорядковані загальному задуму.

У художньому мовленні можливі і відхилення від структурних норм, обумовлені художньої актуалізацією, тобто виділенням автором якоїсь думки, ідеї, риси, важливою для смислу твору. Вони можуть виражатися в порушенні фонетичних, лексичних, морфологічних та інших норм.

За різноманітністю, багатством і виразним можливостям мовних засобів художній стиль стоїть вище інших стилів, є найбільш повним вираженням літературної мови.

Щодо інших функцій, то їх зіставлення встановлює наступні зв'язки зі стилями: функція дії характеризує, передусім розмовний стиль, але є вона і у художнього, ділового і у газетного стилях; функція переконання – провідна стильова риса публіцистичного стилю, обов'язкова вона і для наукового стилю; функція спілкування є обов'язковою для розмовного стилю, для інших стилів вона є факультативною, оскільки всі ці стилі в тій чи іншій мірі слугують різноманітним цілям спілкування в різній формі [Єфімов 2007, с. 33].

Якщо функціональні стилі зіставити по параметру «стильові риси» (образність, виразність, логічність та інше), картина буде наступна: образність в якості провідної риси властива художньому і розмовному стилям, а в якості факультативної риси – науковому і публіцистичному, виразність, окрім аналогії з образністю, в якості обов'язкової риси властива і діловому стилю. Отже, логічність властива науковому, діловому і публіцистичному стилям і не властива (хіба що факультативно) художньому і

розмовному.

Вони усвідомлюються суспільством в вигляді прийнятих в колективі норм і форм ввічливості і повинні вивчатися в соціолінгвістиці. Мова повинна бути тактовною, не дуже категоричною і жорсткою і разом з тим не байдужою до співрозмовника. Звідси різноманіття форм ввічливої модальності, яка може бути виражена інтонаційно, лексично, морфологічно і синтаксично.

Для прикладу розглянемо прояв цих функцій в літературно-розмовному стилі на матеріалі дієслова *do*. Для того щоб виразити певну невпевненість при відповіді і готовність прийняти заперечення або думки співрозмовника, дієслово *do* може бути використане в стверджувальному реченні:

“What has happened to your strange neighbour?”

“I did hear he’d gone to Australia” [Гальперін 2009, с. 56].

Тактична зацікавленість в думці співрозмовника і предметі розмови може виражатися в репліці, що розвиває або ілюструє почуте і посилене тим же *do* інколи з додаванням розчленованого питання:

“You can’t blame anyone, it’s the war”.

“The war does spoil everything, doesn’t it?” (Gr. Greene).

Така ввічлива репліка не рідко буває чисто механічною:

Stanton: ...I think it a very sound idea—the truth as a sleeping dog.

Miss M. (who doesn’t care): Of course we do spend too much of our time telling lies and acting them. (J. B. Priestley)

В відповідних репліках співрозмовник може вжити *do*, виражаючи згоду, яка може бути щирою і повною, або навпаки іронічною, як в наступному прикладі:

“Perhaps I’d better the police to call”, he said. “You’d feel more comfortable, wouldn’t you Mr. Jamison, if the police were in charge – less responsibility... “Thank you”, – I said, “You are a good chap. For I do certainly

feel a lot of responsibility” (J. Carry).

До часто вживається в репліках м’якого докору, захоплення, роздратованості, а також, якщо той хто говорить хоче щоб співрозмовник виявив своє розуміння, згоду, довіру [Гальперін 2009, с. 56].

Stanton: I’m sorry, Olwen. I’d rather anything had happened than that. You do believe that, don’t you? (J. B. Priestley) [Гальперін 2009, с. 56].

В усіх цих прикладах інтелектуально-логічна функція не зникає, але виступає в сполученні з емотивною, контактовстановлюючою і нерідко з волюнтативною. В цих конструкціях *do* служить для підсилення. Підсилення, безумовно має місце, проте справа не тільки в цьому, і сама необхідність підсилення продиктована різними функціями.

Емотивне і контактовстановлююче *do* може бути підтримане сполученням з такими словами, як *actually, infact, indeed, really, undoubtedly* і т.п. і дієсловом *seem*.

Порівняймо: *Monica: I see her point, you know. You really go a little bit too far. (Noel Coward, Present Laughter)*. Приберемо спочатку пом’якшуюче *a little* і продовжимо згортання:

You really did go too far.

You did go too far.

You went too far.

Проведене згортання показує, що послідовно знімаючи *really* і *do* ми не послаблюємо емпатичність а навпаки підсилюємо її; висловлювання стає більш різким і образливим. [Гальперін 2009, с. 56].

Таким чином, у художньому мовленні можливі і відхилення від структурних норм, обумовлені художньої актуалізацією, тобто виділенням автором якоїсь думки, ідеї, риси, важливою для смислу твору. Вони можуть виражатися в порушенні фонетичних, лексичних, морфологічних та інших норм.

За різноманітністю, багатством і виразним можливостям мовних

засобів художній стиль стоїть вище інших стилів, є найбільш повним вираженням літературної мови. Як засіб спілкування художня мова має свою мову – систему образних форм, відображену мовними та екстралінгвістичними засобами. Художня мова поряд з нехудожньою виконує номинативно-образотворчу функцію життя.

У художньому стилі мови дуже широко використовується мовна багатозначність слова, що відкриває в ньому додаткові смисли і смислові відтінки, а також синонімія на всіх мовних рівнях, завдяки чому з'являється можливість підкреслити найтонші відтінки значень.

Це пояснюється тим, що автор прагне до використання всіх багатств мови, до створення свого неповторного мови та стилю, до яскравого, виразного, образного тексту. Автор використовує не тільки лексику кодифікованого літературної мови, а й різноманітні образотворчі засоби з розмовної мови і просторіччя.

Питання про індивідуальний стиль письменника та стильові складники творчості митця на сучасному етапі розвитку літературознавства є досить суперечливим та дискусійним, адже не кожний автор володіє «своїм» стилем, тобто таким, за яким безпомилково вгадувалося б його авторство. Індивідуальні авторські стилі займають особливе місце в літературознавстві. Авторська оригінальність високо цінувалася вже в античну епоху.

Однак протягом багатьох століть вважалося, що проявлятися вона повинна лише в рамках загальних і непорушних правил, які описувалися в трактатах по риторичі та поезії. Звідси той величезний вплив, який мала аж до 19 ст. так звана теорія трьох стилів. В її основі лежало переконання в необхідності жорсткої відповідності теми, сюжету твору і тих виразних засобів, за допомогою яких розкривається ця тема.

Конкретний автор повинен був показати свою майстерність, перебуваючи в рамках заздалегідь заданих стилів, змішання яких заборонялося. Індивідуальний стиль – це напрочуд динамічна категорія,

адже, маючи певне «стильове обличчя» письменник з кожним твором видозмінює його.

Це явище є досить закономірним, оскільки змінюється світогляд письменника, змінюється проблематика й тематика його творів, що приводить до зміни й інших параметрів стилю, наприклад, наявність авторського «Я» та його змінність у певному творі (чи групі творів) забезпечує його стилістичний лад. Вивчення індивідуального стилю митця потребує врахування багатьох екстралітературних та інтралітературних факторів: особливості доби, тенденції літературного розвитку і зв'язок із ними митця, специфіку художнього мислення письменника, його естетичні принципи й шукання.

Можна багато думати над застосуванням мовностилістичних засобів. Проте виходить усе само собою, очевидно багато залежить від загальної освіченості, ерудованості, культури. А щоб сидіти і думати, що там треба якийсь епітет, метафору, а далі ще щось вигадувати – це безнадійна справа. Навіть у тих, хто пише інтуїтивно, у підсвідомості відкладається якась схема, хоча не обов'язково, щоб він її дотримувався.

Оскільки стиль є не елементом, а властивістю художньої форми, він не локалізований (як, наприклад, елементи сюжету чи художні деталі), а як би розлитий у всій структурі форми. Тому організуючий принцип (виявляється в будь-якому фрагменті тексту, кожна текстова «точка» несе на собі відбиток цілого. Завдяки цьому стиль впізнаємо по окремому фрагменту: досвідченому читачеві достатньо прочитати невеликий уривок твору справжнього письменника, щоб з упевненістю назвати автора

На перший план у розмовному стилі виходять емоційність і експресивність зображення. Багато слова, які в науковій мові виступають як чітко визначені абстрактні поняття, в газетно-публіцистичній мові – як соціально узагальнені поняття, у художньому мовленні – як конкретно-чуттєві уявлення.

Таким чином, стилі функціонально доповнюють один одного. Для художнього мовлення, особливо поетичної, характерна інверсія, т. е. зміна звичайного порядку слів у реченні з метою посилити значеннєву значимість якого-небудь слова або додати всій фразі особливу стилістичне забарвлення.

РОЗДІЛ 2

СТИЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗМОВНОГО СТИЛЮ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ ДЖ. ГРИШЕМА «АПЕЛЯЦІЯ»

2.1 Лінгвальні та паралінгвальні фактори впливу на вживання стилістичних засобів

Виразні засоби мови і стилістичні прийоми широко використовується в художньому тексті. Іншими словами використання стилістичних засобів є характерною особливістю стилю художньої літератури. Проте, це не означає, що в інших функціональних стилях стилістичні засоби не використовуються. Спостереження над мовним матеріалом нашого дослідження показали, що в розмовному стилі художнього текста також широко використовуються різноманітні стилістичні засоби мови. У завдання цього розділу входить розгляд стилістичних засобів на усіх рівнях мови, а також виявлення специфічних особливостей стилістично маркірованих одиниць, які зустрічаються у романі Дж. Гришема «Апеляція».

Найбільш істотним, характерним для художнього стилю мовлення є образність. Поряд з чисто логічним способом вираження думки, в якому слова вживаються у своїх предметно-логічних значеннях, в стилі художнього мовлення часто зустрічаються різні відтінки значень: контекстуальні значення, емоційні значення слів – провідники суб'єктивно-оцінних поглядів автора. Слово є засіб чисто логічного, тобто наукового вираження. Художній вигляд поетичного твору створюється з слухового впливу слів і потім з усіх чуттєвих уявлень, що викликаються словом.

Другий найбільш загальної провідною рисою стилю художнього

мовлення, тісно пов'язаною і навіть взаємообумовленою з образністю, є емоційне забарвлення висловлювань. Підбір синонімів з метою емоційного впливу на читача, різноманітність і велика кількість епітетів, різні форми емоційного синтаксису стають надбанням цього стилю. Тут ці кошти отримують своє найбільш закінчене і мотивоване вираження в ідейно-художньому відношенні. Звичайно, ступінь емоційного забарвлення висловлювання залежить від ряду причин: від характеру і жанру художнього твору, від змісту висловлювання, від індивідуально-творчої манери автора, від мети висловлювання, тощо.

Художній текст – дуже складний і в той же час цікавий світ. Автор художнього тексту мислить образами, які впливають на почуття читача, змушують його замислитися над важливими проблемами. Але часто письменник не проявляє свою позицію, своє ставлення до зображеного їм самим відкрито.

Тому щоб повною мірою зрозуміти задум автора, потрібно, дійсно, бачити не лише те, що сказано, але і як сказано. Потрібно бачити, наприклад, в якій формі стоять слова, в якому оточенні вони знаходяться, як побудовані пропозиції тощо. Тобто потрібно провести аналіз художнього твору, де немаловажним є визначення стилю цього художнього твору.

Методи мовностилістичних аналізу – це сукупність різних прийомів аналізу тексту (і його мовних засобів), за допомогою яких в стилістиці формуються знання про закономірності функціонування мови в різних сферах спілкування; способи теоретичного освоєння спостережуваного і виявленого в процесі дослідження.

Поряд з використанням загальнолінгвістичних методів стилістика виробляє і свої, відповідні предмету дослідження і цілям аналізу. Правила використання методів, а також складових їх прийомів є методика стилістичного аналізу.

Застосування того чи іншого методу в конкретній дослідницькій

практиці залежить від мети дослідження. Якщо в самому загальному плані під стилістикою розуміти лінгвістичну науку про засоби мовної виразності і про закономірності функціонування мови, обумовлених доцільним використанням мовних одиниць залежно від змісту висловлювання, цілей, ситуації, сфери спілкування та ін.

Екстралінгвістичних факторів, то слід визнати реальність існування різних цілей стилістичного дослідження, кожна з яких формує певне методико-стилістичний напрямок, аспект дослідження. Сьогодні виділяють шість таких напрямків, що розрізняються методами (методики) аналізу об'єкта дослідження: стилістику ресурсів, (у тому числі практичну), функціональну стилістику, стилістику тексту, стилістику художнього тексту, діахроніческу і порівняльну стилістику як відгалуження (різновиди) від стилістики ресурсів та функціональної стилістики.

При цьому принципи функціональної стилістики – як методологічно більш широкого напрямку – пронизують собою всі інші стил. напрямки: в рамках функціонально-стилістичних досліджень можуть бути поставлені цілі і вирішуватися завдання, що відносяться до будь-якого з напрямків або відразу до кількох із них, однак концептуальна основа, цільове початок все ж залишатиметься за функціональної стилістикою. Можна вважати, що остання в певних випадках співвідноситься з іншими стилістичними напрямками як методологія з вхідними в неї конкретними методами [Сорокін 2004, с. 24].

У стилістиці ресурсів основний метод і шлях аналізу – від засобів до функцій; тобто головною метою тут є визначення того, як ті чи інші стилістичні засоби мови (одиниці та їхні пласти зі стилістичними забарвленнями) використовуються в текстах окремих творів, авторів, жанрів і т. д., які конкретні стилістичні функції вони виконують.

Таким чином, функціональний підхід (метод), по-перше, означає аналіз одиниць різних рівнів мови, причому не стільки структурно-системне їхнє дослідження, скільки комунікативно-системне, з урахуванням цілей і завдань

спілкування. По-друге, для стилістики характерний функціональний метод, зміст якого полягає у встановленні значущості певних закономірностей функціонування мовних засобів для специфіки мовної системності стилю і його різновидів.

По-третє, функціонально-стилістичний метод найтіснішим чином пов'язаний з ідеєю єдності лінгвістичного і екстралінгвістичного аспектів мови. Ця ідея, у свою чергу, зумовлює важливість для функціональної стилістики принципу системності, коли мовна одиниця розуміється як деякий компонент взаємозумовленості в ряді інших подібних одиниць, а також у співвідношенні цього ряду з екстралінгвістичними факторами стилю.

Такі основні принципи стилістичного підходу до дослідження мови (мови), що дозволяють виявити конструктивні прийоми формування стилів, закономірності текстотворення в кожному з них і т. д.

Найбільш істотним, характерним для художнього стилю мовлення є образність. Поряд з чисто логічним способом вираження думки, в якому слова вживаються у своїх предметно-логічних значеннях, в стилі художнього мовлення часто зустрічаються різні відтінки значень: контекстуальні значення, емоційні значення слів – провідники суб'єктивно-оцінних поглядів автора. Слово є засіб чисто логічного, тобто наукового вираження. Художній вигляд поетичного твору створюється з слухового впливу слів і потім з усіх чуттєвих уявлень, що викликаються словом.

Другий найбільш загальної провідною рисою стилю художнього мовлення, тісно пов'язаною і навіть взаємообумовленою з образністю, є емоційне забарвлення висловлювань. Підбір синонімів з метою емоційного впливу на читача, різноманітність і велика кількість епітетів, різні форми емоційного синтаксису стають надбанням цього стилю.

Тут ці кошти отримують своє найбільш закінчене і мотивоване вираження в ідейно-художньому відношенні. Звичайно, ступінь емоційного забарвлення висловлювання залежить від ряду причин: від характеру і жанру

художнього твору, від змісту висловлювання, від індивідуально-творчої манери автора, від мети висловлювання.

Стилістично нейтральна лексика (міжстильова) – загальноповживані слова, що називають звичні, поширені поняття, предмети, ознаки, дії тощо і не мають зв'язку з певним стилем чи сферою вживання, а також не позначені експресивним забарвленням. Стилістично забарвлена лексика – слова, що мають відбиток різних функціональних та експресивних стилів.

Перифраза – описовий зворот, за допомогою якого явище, предмет, особа або реалія називається не прямо, а описово, через прикметні ознаки (касир → соратник бухгалтера по дебету й кредиту; мужчина → психологічний штамп). Види: загальномовні, які функціонують у різних стилях та їх авторство втрачено (солodka смерть, чорне золото) та індивідуально-авторські (груди → крила голубів, що пориваються злетіти з землі, та ніяк не зважаться).

Евфемізм – слово або словосполучення, що відтворює зміст у пом'якшеній формі (вмерти → спочити, брехати → говорити неправду). Евфемізми заступають назви предметів або явищ, які з погляду суспільної моралі вважаються непристойними, сприймаються негативними. Антитеза – стилістична фігура, побудована на підкресленому протиставленні протилежних явищ, понять, думок, почуттів, образів. В основі антитези – антонімічна пара.

Антитези увиразнюють контраст, надають стрункості й легкості думці, служать композиційним прийомом, створюють ліричний настрій, творять образи, виділяють 24 контрастні ознаки, збільшують напруженість тексту, гіперболізують повідомлюване. Прийом антонімічної іронії полягає в тому, що слово сприймається не в прямому, а в протилежному розумінні, тобто стає самоантонімом: Така гарна, що як подивиться в дзеркало, то потім люди те дзеркало три дні обходять. Епітет-оксиморон – мовна фігура, в якій поєднуються два протилежних за змістом слова, що в сукупності дають нове

поняття (щасливе нещастя).

Троп – мовностилістичний зворот, що полягає у вживанні слова або вислову в непрямому, переносному значенні для досягнення відповідного виразально-зображального ефекту. Семантичною основою тропів є відношення різного роду суміжності й подібності або, навпаки, протилежності, що встановлюється у свідомості при відображенні дійсності. Традиційно виокремлюють такі основні види тропів: метафора, метонімія, синекдоха, уособлення, алегорія, епітет, гіпербола, порівняння, мейозис, літота, антифразис, іронія, астеїзм, евфемізм, дисфемізм, перифраз, антономазія, гра слів, катахреза.

Метафора – один з основних тропів, що полягає в перенесенні ознак з одного предмета, явища на другий на підставі подібності. Види метафор за: – належністю до певного мовного рівня: лексичні, граматичні та інші; – формою вираження переносної ознаки: іменникові, прикметникові, дієслівні, прислівникові (субстантивні, атрибутивні, дієслівні, комбіновані);

– стилістичною характеристикою: індивідуально-авторські та загальномовні (зокрема такі, образність яких відчувається мовцями і звичні або стерті, розмовні й книжні, зокрема риторично-поетичні);

– структурою: прості, розгорнені (послідовні) або метафора-словосполучення, метафора-речення, метафора-текст;

– особливостями подібності; – тематичними моделями розвитку;

– функціональними характеристиками тощо.

Різновиди подібності: 1) зовнішня подібність різних об'єктів – за формою і виглядом (крапля дощу і крапля надії, ніс людини і ніс судна, черевика), місцем розташування (голова колони), кольором (чорний жах, чорна година, чорна туга (доля, гризота, безнадія, невдячність і т. ін.), за звуками (барабанити в двері, пускати півня – зриватися на писк), особливостями руху й пересування (коник – комаха, супутник – небесне тіло, черепаха швидкість), функціями (повітряний флот), кількістю (легіони

школярів);

2) подібність фізіологічних і психологічних вражень від сприйняття різних об'єктів: – синестетичні метафори; – переноси від сфери конкретно-фізичного світу до недоступних для безпосереднього чуттєвого сприйняття сфер психологічного та соціального життя, абстрактних відношень (хвилювати, зважувати, іскра таланту, лисиця – хитра людина, голова – керівник, життєвий шлях, дрібний урядовець), зокрема від простору до часу (довгий день, відрізок часу), на рівні прийменників (через дорогу – через день, від дому – від страху);

– переноси внаслідок актуалізації досить побічної, часто невиразної асоціативної ознаки, зокрема емоційно-оцінної, майже з повною дезактуалізацією при цьому предметно-логічної основи вихідного значення: взуття на ньому горить, у статті багато води, мати-й-мачуха, прірва, у значенні «безліч»; при вираженні ознак рослин: кінський щавель, собача рожа, вовчі ягоди; при вираженні значеннєвої оцінки і лайки: гибель, гнида, каторжна погода;

3) подібність, яка не існує в реальності, а є тільки бажаною для мовця: друг, друзі (у мові лекторів, дикторів), земляк, брат (щодо незнайомих і нерідних людей).

Метонімія – вид тропа, переносна назва предмета чи явища, яка виникає на основі зовнішнього чи внутрішнього зв'язку між суміжними поняттями. Види перенесення (суміжності):

– між назвою країни, міста, вулиці, установи, приміщення та назвами осіб у них: Про кого найбільше повинна дбати Україна? (тобто її громадяни); Шумить Хрещатик туго, як прибій (В. Сосюра); Університет святкує своє 50-річчя;

– між прізвищем чи псевдонімом автора та назвою його твору: читаю Олександра Олеся, слухаю Івасюка;

– між назвою предмета та назвою того, що міститься в ньому: випив

склянку; танк запалили пляшкою;

– між назвою знаряддям дії та назвою самої дії: Перу І. К. Білодіда належать ґрунтовні праці про... мову окремих письменників (М. Рильський), пор.: І. К. Білодід написав...;

– між назвою певного матеріалу та назвою виробу з нього: Наш панич вже має собі панну: ... ходить уся в золоті (І. Нечуй-Левицький), тобто в прикрасах із золота;

– між результатом, місцем дії та назвою самої дії: Автобусна зупинка, пор.: Автобус зупиняється. – між назвою захворювання якого-небудь органа, частини тіла та назвою цього органа, частини тіла: Дайте таблетку від голови (від горла, від серця), тобто від болю в голові (горлі, серці);

– між назвою певної науки та назвою того об'єкта, який нею (наукою) вивчається: Лексика – один з розділів мовознавства (замість: лексикологія, бо саме вона становить вчення про лексику мови).

Синекдоха – вид тропа, переносне вживання назви частини предмета замість цілого, однини замість множини або навпаки. Синекдоху подеколи розглядають як різновид метонімії. Синекдохой називають такі мовленнєві явища: – вживання замість назви всього предмета назви його частини (частин): іменником літо називають увесь рік: Либонь, уже десяток літ, Як людям дав я «Кобзаря» (Т. Шевченко); слова день, борода, спідниця, якщо вжито їх у значенні доба, дід з бородою, жінка, молодиця, дівчина; багнет, язик, парус у значенні піхотинець, полонений, парусне судно і т. ін.; Він скрізь руку має (І. Карпенко-Карий);

– вживання однини замість множини або множини замість однини: Наш люд має в собі багато сили, щоб родити Шевченків, Федьковичів і Франків (В. Стефаник), пор.: наші люди; Шевченка і т. ін.;

– вживання родової назви замість видової: ягода замість вишня, суниця. Персоніфікація (уособлення, прозопопея) – вид метафори, троп, побудований на перенесенні ознак і властивостей людини, істоти на неживі предмети,

явища.

Таким чином, мова художньої прози не так чітко окреслюється з погляду взаємозумовленості компонентів його системи, як інші стилі мовлення. Але провідні риси цього стилю проступають з достатньою визначеністю і легко протиставляються провідним рисам інших стилів мови. Особливості мови художньої прози, незважаючи на те, що вони все більш і більш множаться, залишаються типовими для даного стилю.

2.2 Міжрівнева категоризація стилістичних засобів

2.2.1 Лексичний рівень. Найбільш частотними в плані стилістичних прийомів є лексичні засоби. Як відомо, на лексичному рівні виділяються лексичні стилістичні прийоми, такі як метафора, метонімія, гіпербола тощо.

Як показав матеріал нашого дослідження у романі Дж. Гришема «Апеляція», зустрічаються усі види метафор. Метафора – це троп або фігура мовлення, що полягає у вживанні слова, яке позначає деякий клас об'єктів (предметів, осіб, явищ, дій або ознак), а також для позначення іншого, схожого з даним, класу об'єктів або одиничного об'єкту.

Одним із важливих завдань дослідження художнього дискурсу є вивчення функціонального призначення метафоричних найменувань, оскільки саме метафора дає змогу пізнавати нові якості речей, формувати нову експресивну лексику. При перших спробах теоретичного осмислення природи метафори формувалися висновки про те, що процес метафоризації – це органічна властивість людської психіки взагалі й художнього мислення зокрема.

Метафорі належить важлива роль серед тих засобів виразності, що

беруть участь у створенні образів художнього тексту. Образ є основним засобом художнього узагальнення дійсності. Він передає читачеві укладене в тексті особливе бачення світу, властиве авторові або його персонажеві. Із цим пов'язана образотвірна функція метафори у текстах художньої прози ХХІ ст., яка увиразнює характеристику художнього образу.

Образотвірна функція метафори ламає звичні стереотипи, перепони між серйозним та іронічним. Емоційна виразність метафори породжує уяву, за якої відкривається внутрішній простір. Із приводу цього Ф. Уілрай зауважує: Метафора є утвердженням індивідуальності, шляхом якого індивідуальність утверджує себе як реальність. Експресивно-образний ефект метафори породжується усвідомленням асоціативного багатства мовних значень:

“The lawyers feel good about the appeal”, Ratzlaff said instead, without much conviction “Oh, that's just super. Right now I really trust these lawyers. Where did you find these clowns?”.

На жаль українського варіанту перекладу не існує, тому ми надаємо наш варіант перекладу: Юристи впевнені у необхідності апеляції. – Просто супер. Тепер я довіряю цим юристам. Де ви знайшли цих клоунів?

В діалогічному мовленні поданого роману переважну роль виконують стерті метафори, які, як правило, зустрічаються в стійких виразах. Наприклад:

“Great! Spin that to the wolves tomorrow while our stock goes down the drain”.

Наш варіант: Чудово! Віддамо все цим вовкам, в той час як наші акції пропадуть задарма.

Також зустрічаються метафори, які вказують на презирливе ставлення до бідних людей, які постраждали внаслідок дій хімічного заводу:

“I swear to you, it will never happen. Not one dime of our hard-earned profits will ever get into the hands of those trailer park peasants”. Український варіант перекладу: Присягаюся, це ніколи не трапиться. Ми ніколи не віддамо ні

цента з зароблених тяжкою працею грошей тим, хто живе у трейлерах на стоянці.

Далі власники хімічної компанії пихато хизуються своїма достатками:

“Of course you don't. For the first nine months of this year, Krane has averaged thirty-eight million a month in profits. A bunch of ignorant rednecks who collectively couldn't earn a hundred grand a year, and they sit there like gods taking from the rich and giving to the poor”. Український варіант: Звичайно! За перші дев'ять місяців цього року наша компанія заробляла тридцять вісім мільйонів на місяць. Якась купка невігласів, які усі разом не можуть заробити навіть ста тисяч на рік вважають себе богом, який забирає гроші у багатих і віддає бідним.

У наступному прикладі юристи порівнюються з юрбою, що не може дійти певного висновку:

“We've been debating that all day around here. Who knows with this crowd. I say at least five million”. Ми обговорюємо це цілий день. Хто знає цих людей? Я думаю, не менш ніж п'ять мільйонів.

У наступному прикладі репортери, які намагаються рознюхати всю інформацію про юридичну справу, порівнюються з хижакками, яких потрібно застрелити:

“Sherman, at the office. Says there are some reporters hanging around, looking for the stars”. Sherman was one of the paralegals.

“I told him to shoot at one of them and the rest'll disappear”.

В цьому прикладі метафора, подібно до епітета та порівняння, ставить за мету конкретизувати уявлення про предмет, про який ідеться, шляхом вказівки на його ознаку не в прямій формі. Тут земля розглядається як людина, яку осквернили.

“We were angered by Krane's arrogant and calculated abuse of the land, by their disregard for safety, and then their deceit in trying to conceal it”. Нас розлютила пихата та обчислена наруга над землею, неповага до безпеки, та їх

брехня у спробі це приховати.

Далі знов приклад, як компанія відноситься до простих людей:

He said “these people” as if Wes and Mary Grace were credit card thieves.

Він промовив «ці люди» наче вони були крадіями кредиток.

“This is bad for our business climate”, he said. “Front page all over the world this morning. I’m getting phone calls from the home office. A very bad day”.

Дуже цікавий вираз, ми б хотіли надати свій переклад українською:

Це погано для бізнесу. Передовиці в усьому світі цього ранку. Я отримую дзвінки з головного офісу. Дуже поганий день.

“He sent you over here?”

“Yes. He jumped me first thing this morning, and I expect to get jumped for many days to come”.

Це він вас прислав сюди? – Так. Він наказав мені зранку і буде ганяти ще багато днів.

It’ll take a year to crank up that treadmill, but we can do it.

“For the next few months, Sherman and I will handle the Baker case as it moves forward, and we will keep the other Bowmore cases current. Wes and Rusty will take everything else and start generating some cash”. – Наступні декілька місяців Шерман та я будемо вести діло Бейкера, і поки воно буде просуватися, ми будемо займатися поточними ділами Баумора. Вес та Расті займуться всім іншим та почнуть добувати гроші.

“I stiff-armed the bank”, Wes said. “If they push a little more, then we’ll file Chapter 11 and screw ‘em”. – *“I vote to screw the bank”, Sherman said.* – Я натиснув на банк, – сказав Вес. – якщо вони надавлять трохи сильніше, ми подамо на них згідно Глави 2 і нехай вони йдуть під три чорти. – Я за те, щоб послати банк.

“And there’s not much we can do to push things along. It’s a process, and that’s why it’s important to hunker down now and generate some fees elsewhere”.

– Ми не можемо тиснути. Це судовий процес, тому важливо причаїтися та

заробляти десь-інде.

“The office next door is the perfect place for a screening clinic. We fix it up, give it a medical ambience, bring in our doctors, then advertise like hell for anyone who thinks he or she might be sick. They'll flock in. We sign them up, get the numbers, then file a massive action in federal court”. – Сусідній офіс гарне місце для дослідження хворих. Ми все владнаємо, надамо йому медичного вигляду, запросимо наших докторів

As we slug it out through the election next year, the case plods along through the appellate process.

The lawyers will skim off some nice fees.

The “eggheads”, as they were known, brilliant legal scholars who functioned poorly in normal circles and were best kept in the library.

“Krane’s been kicked in the crotch. They cannot continue to litigate, so they'll eventually be forced to settle. If we have the first class action, we're in the driver's seat”.

The state has been notoriously sympathetic to plaintiffs for the past two decades and, as you probably know, has a well-earned reputation as a hotbed of litigation.

У цьому прикладі ми знаходимо також епітети: *notoriously sympathetic, well-earned reputation.*

We have analyzed every decision she’s made in her nine years on the bench, and we think she’s a raging liberal who manages to hide her true colors, most of the time.

У портретних замальовках і різноманітних описах досить часто вживаються метафори, які базуються на перенесенні окремих слів і цілих виразів з конкретної обстановки, в якій вони вживаються у своїх предметно-логічних значеннях, в іншу сферу.

Наведемо приклади: *Legs from the floor up to her armpits. Legs unadorned by hosiery or clothing or anything whatsoever. Legs for Carl to see and admire*

and touch and fondle and she really didn't care if Toliver had a good look, either. She was on display, as always.

Carl rubbed them because they felt nice, but he wanted to say something like "These things are beginning to resemble broomsticks".

Також є приклад каламбура:

"And how are you, Mr. Kirkhead?" Huffy chirped. How badly he wanted to say "Prickhead" because he said it every other time he referred to his boss. Even the old gals on the main floor sometimes used the substitution.

"The office next door is the perfect place for a screening clinic. We fix it up, give it a medical ambience, bring in our doctors, then advertise like hell for anyone who thinks he or she might be sick. They'll flock in. We sign them up, get the numbers, then file a massive action in federal court".

Метонімія, так само як і метафора, з одного боку, – спосіб творення нових слів, а з іншого – стилістичний прийом. Таким чином, метонімія також поділяється на мовну і мовленнєву. Так само, як мовленнєва метафора, мовленнєва метонімія завжди оригінальна, у той час, як мовна метонімія – штампована. Як показало наше дослідження, мовна метонімія у формі кліше і оригінальна мовленнєва метонімія зустрічаються досить часто. Мовна метонімія має штампований характер і у більшості випадків зустрічається в стійких виразах, наприклад:

"I've been through trials, plenty of them, and I usually win. I thought we were paying the best shysters in the business. The best mouthpieces money can buy. We spared no expense, right?"

"I haven't seen the inside of an ER in weeks", Sherman added. "And I miss the sounds of the sirens".

"This is a G5, the Mercedes of private jets".

Як відомо, епітет – це виразний засіб, що ґрунтується на виділенні якості, ознаки описуваного явища, і оформляється у вигляді атрибутивних слів або словосполучень, які характеризують це явище з точки зору

індивідуального сприйняття цього явища.

Епітет завжди суб'єктивний, він має емоційне значення або емоційне забарвлення, особливо у розмовному стилі. Емоційне значення в епітеті може супроводжувати предметно-логічне значення або існувати як єдине значення в слові. Епітет зазвичай розглядається як основний засіб затвердження індивідуального, суб'єктивно-оціночного відношення до явища, що описується.

A quick count revealed seating for at least a dozen pampered folks.

За допомогою епітета досягається бажана реакція на висловлювання з боку читача. Як видно з наступних прикладів в романі Дж. Гришема «Апеляція» епітети є потужним засобом для створення необхідного емоційного фону, вони розраховані на певну реакцію читача. Можна зазначити, що дуже часто епітети виражаються не одним словом, а словосполученнями, які, у зв'язку з їх атрибутивною функцією і препозитивним положенням, набувають характеру складного слова.

Наведемо декілька прикладів:

His dark-suited soldiers snapped to attention and lined up to escort him down the street in the direction of another crushing victory. They marched away without comment, without prayer.

Наступний приклад :

“What happened?” he snapped. “An hour ago you guys were downright cocky. Now we got our asses handed to us. What happened?” He sat down and glared at Ratzlaff. Trial by jury. It’s full of risks”, Ratzlaff said.

Тут також через вживання епітету «*naked*» компанія розглядається як жива людина:

According to the expert, a name Carl had never seen, which was unusual, Krane’s exposure could be “several billion” in cash, and since Krane, with its “questionable policies regarding liability insurance”, was practically “naked”, such exposure could be “catastrophic”.

Наступний приклад:

“We are planning a vigorous appeal and expect to prevail”. Do not deviate one word”.

“The court has a history of being plaintiff-friendly, but that’s changing. We have reviewed the rulings in big tort cases over the past two years, and the court usually splits 5 to 4 in favor of the plaintiff, but not always”.

Наступний приклад: *“Something the matter?”*, *“Two things, actually, now that you mention it. First, we have this disastrous loan to these people, over \$400,000, past due of course and horribly under-collateralized.”*

“Mind if I finish? And now we have this obscene jury award, which, as the banker holding the paper, I guess I'm supposed to feel good about, but as a commercial lender and business leader in this community, I think it really sucks. What kind of message do we send to prospective industrial clients with verdicts like this?”.

“He is extremely competent, smart, discreet, successful, and expensive. And if anyone can fix this verdict, Mr. Rinehart is your man”.

“It’s small-time stuff”, Wes said to Denny. “They’ll sign up a few hundred cases, most of them frivolous”.

“It’s not. These are bruising campaigns, but we know how to win them”.

The state has been notoriously sympathetic to plaintiffs for the past two decades and, as you probably know, has a well-earned reputation as a hotbed of litigation.

Цікаво відмітити, що у наведених прикладах використання епітета характеризується важливою особливістю-переміщенням епітета в рамці синтаксичного прийому наростання, що посилює прагматичний ефект емоційної дії.

Існують інші лексичні засоби, наприклад, варваризм – іншомовне або створене за іншомовним зразком слово чи зворот, що зберігає структурні ознаки чу- жих мов (леді, хепі енд, alma mater, тет-а-тет). Вводяться в

український текст для надання колориту зображуваного середовища або підвищення експресії. Використовуються при передаванні мовлення персонажа-іноземця.

Часто служать засобом створення комічного ефекту, висміювання зловживань іншомовними словами (макаронічна мова). Види неологізмів: загальномовні (номінативні), які називають нове поняття, тобто виконують номінативну функцію, отже, є нейтральними; індивідуальні (авторські) неологізми можна вважати стилістичними, оскільки вони покликані до життя прагненням дати нову назву не новому поняттю, а такому, що вже має словесне позначення в мові.

Оказіоналізм – незвичне, здебільшого експресивно-забарвлене слово, утворене на основі наявного в мові слова або словосполучення, іноді з порушенням законів слово-творення чи мовної норми, що існує лише в певному контексті, в якому воно виникло. Розрізняють авторські оказіоналізми та розмовні, що побутують в усному мовленні («пішкарус» замість «Ікарус», їхати пішкарусом).

Стилістичні функції неологізмів. Загальномовні неологізми утворюються і вживаються насамперед в офіційно-діловому, науковому та публіцистичному стилях. Художній стиль використовує загальномовні неологізми для відтворення мовного колориту певного періоду в розвитку суспільства.

Авторські неологізми передають певну експресію, виступають засобом надання текстові урочистого, піднесеного, небуденного звучання, надають викладові невимушеності, розмовного забарвлення, створюють гумористичні, іронічні, сатиричні ефекти, опоетизовано зображають картини природи й відтворюють почуття людини і т. ін.

2.2.2 Синтаксичний рівень. Якщо аналізувати синтаксис роману «Апеляція» Дж. Гришема загалом, то можна відмітити той факт, що превалюють складні речення зі сполучниками. Але це характерне більш для

монологічного мовлення. Щодо діалогів та прямої мови, то тут наявні типові специфічні риси розмовного стилю: риторичні питання, повтори та явище еліпсису.

Риторичне питання – одна з найпоширеніших стилістичних фігур, що характеризується чудовою яскравістю і різноманітністю емоційно-експресивних відтінків. Риторичні питання містять емпатичне твердження (чи заперечення), оформлене у вигляді питання, що не вимагає відповіді. Риторичне питання ставиться не для того, щоб спонукати слухача повідомити щось невідоме тому, хто говорить.

Функція риторичного питання – притягнути увагу, посилити враження, підвищити емоційний тон, створити піднесений настрій. Відповідь на нього вже підказана, і риторичне питання тільки залучає читача до міркування або переживання, робить його активнішим, нібито примушує самого зробити висновок. Риторичне питання на відміну від інших стилістичних фігур, використовується не лише в поетичному і ораторському мовленні, але і в розмовній, художній, науковій прозі.

Риторичні питання співпадають по зовнішньому граматичному оформленню із звичайними питальними реченнями і відрізняються яскравою окличною інтонацією, що виражає подив, крайню на пробу почуттів. Як показало наше дослідження, цей стилістичний прийом виражає експресивність і оціночність дій і стоїть наряду разом з градацією, гіперболою і епітетом.

Не випадково, що в розмовному мовленні, де обговорюються дуже важливі для учасників спілкування актуальні теми, автори іноді у кінці риторичних питань ставлять знак оклику або два знаки питальний і окличний.

Ще одним стилістичним прийомом на сентаксичному рівні, який дуже часто вживається в романі «Апеляція» і є дуже типовим для розмовного стилю, є повтор або реприза. Це фігура мовлення, яка полягає у повторенні

звуків, слів, морфем, синонімів або синтаксичних конструкцій в умовах достатньої тісноти ряду, тобто досить близько одине від одного, щоб їх можна було помітити.

Так само, як і інші маркери розмови, що посилюють виразність висловлювання, повтори можна розглядати у плані розбіжності між тим, що традиційно означає, і тим, що ситуативно означає як деяке цілеспрямоване відхилення від нейтральної синтаксичної норми, для якої досить одноразового вживання слова.

“I expect decorum at all times. No outbursts. No one leaves until I dismiss the jury”.

“Any questions? Any additional frivolous motions from the defense?”

“Television, television, television”, Tony responded.

У розмовному стилі повтор також використовується з метою емоційного, смислового виділення якої-небудь частини висловлювання. Такий повтор слова повинен утримувати увагу кожного читача і дати можливість проаналізувати сенс написаного.

Wes spoke first. “What’s one-third of forty-one million?”. “Don’t even think about it”. “I’m not thinking about it. Just a joke”. “Just drive”. “Any place in particular?”. “No”.

Як вже було зазначено вище, характерною рисою розмовного стилю в романі Дж. Гришема «Апеляція» являється широке використання еліпсиса, тобто опущення службових, а інколи і знаменних слів.

“You sure you heard that right?” – he asked, and Stu desperately wished he had not.

“Are you talking to Denny?”. Mary Grace asked. “Some”.

“Where does the water come from?”. Wes had asked the kid. “Not from Bowmore”, came the quick retort.

“Ever been on a Gulfstream before?”

“Has he hooked any cases?”. “Not from this church”.

“Mr. Zachary, Ron Fisk”, – he said warmly, as he probably did to all new clients. «A pleasure».

“Research?” – he said. “Oh yes. Care to hear more?”.

Наступна характерна риса розмовного стилю – це полісиндетон. Полісиндетон або багатосполучниковість – стилістична фігура, яка полягає в накопиченні сполучників, які зв’язують окремі частини фрази. Ця фігура використовується для уповільнення мовлення, слугує для виділення окремих слів і може оформлятися різними сполучниками.

По-друге, полісиндетон може оформлятися не тільки сполучниками як такими, а й іншими службовими словами, що отримують у контексті сполучникову функцію. Наведемо приклад:

Then they’ll file a class action in federal court. If they’re lucky, it’ll be settled years from now for a few thousand bucks each. But there’s a better chance that Krane will never settle, and if that happens, then all those new clients get nothing and Clyde Hardin will be forced to go back to drafting deeds.

Непряма мова є спеціальною формою презентації думок персонажа і може бути комбінацією прямої і непрямої мови.

People were talking. All kinds of rumors. Twenty million this and twenty million that. How much will I give away? What kind of new car am I going to get? Where will I build my big new house? They watch everything I buy now, which isn't much.

Таким чином, серед стилістичних фігур синтаксичного рівня типовими є специфічні риси розмовного стилю: риторичні питання, повтори, явище еліпсису, непряма мова та полісиндетон.

2.2.3 Лексично-синтаксичний рівень. Матеріал нашого дослідження дає можливість стверджувати, що в романі Дж. Гришема «Апеляція» розмовний стиль відтворюється також за допомогою стилістичних засобів лексика-синтаксичного рівня, які поєднують в собі ознаки лексичних і синтаксичних прийомів мовлення. Серед них: градація,

порівняння, антитеза, перифраза (традиційна, оригінальна) і евфемізм.

Перифраза – це такий стилістичний прийом, який у формі вільного словосполучення або цілої пропозиції замінює назву відповідного предмета або явища. Перифраза зазвичай виділяє одну з рис явища, яка представляється у даному конкретному випадку характерною, істотною. Таке виділення нової риси описуваного явища одночасно показує і суб'єктивне відношення автора до описуваного. Перифрази діляться на оригінальні і традиційні. Традиційними перифразами називаються такі, які зрозумілі і без відповідного контексту, тобто для розкриття значення яких не потрібно пояснювальний текст.

Як показало наше дослідження, в романі Дж. Гришема «Апеляція» досить часто вживаються традиційні перифрази. контексту, тобто для розкриття значення яких не потрібен пояснювальний текст.

“This Clyde Hardin thing is out of control”, Denny said. “They’re advertising on the radio and once a week in the paper, full page. They’re almost guaranteeing money”.

“Did I see a couple of spies at the service today?» Mary Grace asked “Yes. One was a lawyer named Crandell, from Jackson. He's been hanging around since the trial. He's actually stopped by here to say hello. Just a hustler”.

Евфемізм, (греч- від добре і говорю), стилістично нейтральне слово або вираз, вживані замість синонімічної мовної одиниці, яку той, хто говорить, вважає непристойною, грубою або нетактовною. Евфемізми нерідко вуалюють, маскують суть явища.

Принцип ввічливості лежить в основі утворення нових евфемізмів. Вони приховують фізичні або розумові недоліки наприклад (cripple замінюється на евфемізм handicapped). Наприклад:

We’re going to take her out. (expell).

До числа стилістичних прийомів, якоюсь мірою споріднених епітету (по функції, але не по лінгвістичній природі), відноситься порівняння (simile).

Суть цього стилістичного прийому розкривається самою його назвою. Два поняття, що зазвичай відносяться до різних класів явищ, порівнюються між собою за якою-небудь однею з рис, причому це порівняння отримує формальне вираження у вигляді таких слів, як: *as, such as, as if, like, seem* та інше.

Обов'язковою умовою для стилістичного прийому порівняння є також схожість якої-небудь однієї риси при повній розбіжності інших рис. Як показало наше дослідження, в тексті романа порівняння такого плану зустрічаються дуже часто. І більше того, схожість, зазвичай вбачається в тих рисах, ознаках, які не є істотними, характерними для обох порівнюваних предметів (явищ), а лише для одного з членів порівняння.

В романі також широко вживаються порівняння:

“Looks like the jury has reached a verdict”.

“The appeal will take eighteen months, and right now that seems like an eternity. You have to see the big picture”.

“This is fun”, – Vicky said. “Like a movie”.

Антитеза (зв'язування або зіставлення протилежних ідей з метою досягнення більшої ясності образів або вираження почуттів і ідей з більшою силою) є широко вживаною характеристикою розмовного стилю.

У цьому стилістичному прийомі ефект досягається за рахунок контрасту, звучання при цьому стає більш оригінальним, а значення – ясніше, оскільки з'ясований об'єкт є накладений на його протилежність.

Іронія – це стилістичний прийом, за допомогою якого в якому-небудь слові з'являється взаємодія двох типів лексичних значень : предметно-логічного і контекстуального, який засновується на відношенні протилежності (суперечності). Таким чином, ці два значення фактично взаємовиключають один одного.

Іронію не слід змішувати з гумором. Як відомо, іронія і гумор – це не завжди однозначні явища, особливо в розмовному стилі. Гумор – це така яка

дії або мови, яке обов'язково збуджує почуття смішного. У свою чергу «смішне» може підрозділятися на добродушний і «гіркий» сміх. Результати дослідження показали, що в тесті романа іронія супроводжується гумором, що викликає негативні емоції.

Іронія використовується в цілях створення тонших, ледве вловимих відтінків модальності, тобто вираження відношення автора до фактів дійсності.

Таким чином, найбільш вживаними стилістичними фігурами є градація, порівняння, антитеза, перифраза (традиційна, оригінальна), евфемізм, іронія. До числа стилістичних прийомів, якоюсь мірою споріднених епітету (по функції, але не по лінгвістичній природі), відноситься порівняння (*simile*). Суть цього стилістичного прийому розкривається самою його назвою. Два поняття, що зазвичай відносяться до різних класів явищ, порівнюються між собою за якою-небудь однею з рис, причому це порівняння отримує формальне вираження у вигляді таких слів, як: *as, such as, as if, like, seem* та інше.

2.3 Словотворчі характеристики розмовного стилю в романі Дж. Гришема «Апеляція»

Однією з характерних особливостей роману є вживання неологізмів. Як відомо, неологізми – це слова і словосполучення, створені для понять політичного, наукового або загальноживаного характеру, утворені за словотворчими моделями і законами, що діють в мові, або запозичені з інших мов. Розвиток мови обумовлений значною мірою розвитком її словотворчої системи, становленням нових словотворчих моделей слів, зміною існуючих, збільшенням або зменшенням їх продуктивності і багатьма іншими

чинниками словотворчого процесу.

Очевидно, що такі слова сприймаються як неологізми тільки до того часу, поки поняття, які вони виражають, не стануть звичними, після чого вони міцно входять до словникового складу і вже не сприймаються як нові. Слід зазначити, що неологізми, як правило, виникають на базі існуючої мовної традиції, причому використовуються наявні вже в мові словотворчі засоби.

Як показує дослідження роману, за своєю структурою і способом формування неологізми представлені декількома варіантами. Найбільш характерними способами утворення неологізмів в сучасній англійській мові є словотворення (словоскладання, афіксація, конверсія, скорочення), зміна значень слів і запозичення з інших мов. У романі найбільш демонстративно представлені словоскладання і конверсія.

Однією з особливостей неологізмів є їх стилістична направленість. Зараз посилюється тенденція утворення багатоконпонентних комбінацій.

Як показала наша робота, серед складних одиниць значну долю складають слова, утворені за допомогою часток і говору, особливо це характерно для прикметників і дієслів. Так, підвищеною продуктивністю відрізняється модель: Part II Adv A. В романі «Апеляція» наявні наступні приклади поданої моделі:

laid - back – розслаблений;

buttoned - down – консервативний, традиційний;

spaced - out – той хто перебуває під впливом наркотиків;

turned - on – схвильований;

switched - off – відключений, той хто нічого не відчуває;

burned - out, dragged - out – втомлений, вичавлений;

tapped - out – безгрошовий.

Вживання цієї моделі, як правило, обмежене ситуацією неформального спілкування. Як відомо, наявність в складних словах причасних і

герундіальних форм є відлунням староанглійського періоду. При усій активності цієї моделі вона не є новою.

Добре відомо, що конверсія – це перехід з однієї частини мови в іншу, що призводить до утворення нового слова без зміни його початкової форми. Це ще одне джерело неологізмів в англійській мові. Утворені за допомогою конверсії, вони широко поширені в художній лексиці. Висока частотність поданих слів – одна з відмінних рис розмовного стилю. Найчастіше це – дієслова, утворені від іменників, і іменники, утворені від дієслів.

Доречно відмітити, що в знову сформованому слові нерідко розвиваються значення, лише побічно пов'язані із словом-основою. Наприклад, в парі *to hit – a hit* можна спостерігати цікавий розвиток значення в іменнику. В результаті цілого ряду перенесень і переосмислень значення *a hit* стало означати успіх або те, що має успіх. Аналогічний розвиток можна спостерігати і в наступних парах: *to print – a print*. З наступного словосполучення видно, що в іменнику *print* розвинулося значення тираж, тобто уся кількість надрукованих екземплярів : *the total print of editions; to cut – cut*; іменник набув значення урізання, відміна.

Згідно результатів нашого дослідження, як для афіксальних і складних неологізмів, так і для нових конвертованих утворень, характерна тенденція до багатоконпонентних структур. Так, іменники можуть утворюватися від дієслівних фраз, наприклад: *work - to - rule* виступ робітників з вимогами дотримуватися усіх пунктів трудового договору.

Таким чином, лексичний склад і функціонування слів у художньому стилі мови мають свої особливості. У число слів, що складають основу і створюють образність цього стилю, входять насамперед образні засоби російської літературної мови, а також слова, які реалізують в контексті своє значення. Це слова широкої сфери вживання. Вузкоспеціальні слова використовуються в незначній мірі, тільки для створення художньої достовірності при описі певних сторін життя.

ВИСНОВКИ

У розмовному стилі можливі відхилення від структурних норм, обумовлені художньою актуалізацією, тобто виділення автором якоїсь думки, ідеї, риси, важливих для змісту твору. Вони можуть виражатися в порушенні фонетичних, лексичних, морфологічних та інших норм. За різноманітністю, багатством і виразним можливостям мовних засобів художній стиль стоїть вище інших стилів, є найбільш повним вираженням літературної мови. Як засіб спілкування художня мова має свою мову – систему образних форм, відображену мовними та екстралінгвістичними засобами. Художня мова поряд з нехудожньою виконує номинативно-образотворчу функцію.

У стилістиці ресурсів основний метод і шлях аналізу – від засобів до функцій; тобто головною метою тут є визначення того, як ті чи інші стилістичні засоби мови (одиниці та їхні пласти зі стилістичними забарвленнями) використовуються в текстах окремих творів, авторів, жанрів, які конкретні стилістичні функції вони виконують.

Функціональний підхід (метод), по-перше, означає аналіз одиниць різних рівнів мови, причому не стільки структурно-системне їхнє дослідження, скільки комунікативно-системне, з урахуванням цілей і завдань спілкування. По-друге, для стилістики характерний функціональний метод, зміст якого полягає у встановленні значущості певних закономірностей функціонування мовних засобів для специфіки мовної системності стилю і його різновидів. По-третє, функціонально-стилістичний метод найтіснішим чином пов'язаний з ідеєю єдності лінгвістичного і екстралінгвістичного аспектів мови.

Метонімія, так само як і метафора, з одного боку, – спосіб творення нових слів, а з іншого – стилістичний прийом. Метонімія також поділяється на мовну і мовленнєву. Так само, як мовленнєва метафора, мовленнєва

метонімія завжди оригінальна, у той час, як мовна метонімія – штампована. Як показало наше дослідження, мовна метонімія у формі кліше і оригінальна мовленнєва метонімія зустрічаються досить часто. Мовна метонімія має штампований характер і у більшості випадків зустрічається в стійких виразах.

Так само, як і інші маркери розмови, що посилюють виразність висловлювання, повтори можна розглядати у плані розбіжності між тим, що традиційно означає, і тим, що ситуативно означає як деяке цілеспрямоване відхилення від нейтральної синтаксичної норми, для якої досить одноразового вживання слова.

Коллоквіалізми як лексичний пласт можна підрозділити на коллоквіалізми, що вживаються в фамільярно-розмовній мові, і «низькі» коллоквіалізми, типові для просторіччя.

Важливу стильоутворюючу роль відіграють дві протилежні тенденції, пов'язані із конкретними умовами спілкування, а саме компресія, яка призводить до різного роду неповноти виразу, і надлишковість. Для розмовного стилю обох порівнюваних мов властиві так звані інтенсифікатори прикметників та прислівників.

Різниця полягає лише у тому, що у більш засленгованому англійському мовленні, особливо в його американському варіанті, такі інтенсифікатори (підсилювачами) спостерігаються набагато частіше і виявляють більшу різноманітність у порівнянні з українським розмовним дискурсом. Згідно результатів нашого дослідження, як для афіксальних і складних неологізмів, так і для нових конвертованих утворень, характерна тенденція до багатокomпонентних структур.

Спільною типовою рисою англійської та української розмовної лексики є її образність, тобто широке використання різноманітних прийомів та засобів.

На синтаксичному рівні редукція проявляється у вигляді різноманітних

типів еліптичних структур, серед яких, перш за все, потрібно зазначити опущення предмета-займенника.

Скорочені структурні варіанти перфектних форм з опущенням допоміжного дієслова *have* для літературно-розмовного стилю нехарактерні не характерні і можливі тільки в фамільярно-розмовному стилі і в просторіччі.

Синтаксична специфіка розмовної мови полягає в тому, що одиницею більш великою, ніж речення, в ній, як і в мові діалогічній, є сполучення ряду реплік, зв'язаних структурно-семантичною взаємообумовленістю.

Як показало наше дослідження, мовна метонімія у формі кліше і оригінальна мовленнєва метонімія зустрічаються досить часто. Мовна метонімія має штампований характер і у більшості випадків зустрічається в стійких виразах. Характерною рисою розмовного стилю в романі Дж. Гришема «Апеляція» являється широке використання еліпсиса, тобто опущення службових, а інколи і знаменних слів.

Однією з характерних особливостей роману є вживання неологізмів. Як показала наша робота, серед складних одиниць значну долю складають слова, утворені за допомогою часток і говору, особливо це характерно для прикметників і дієслів. Так, підвищеною продуктивністю відрізняється модель: дієприкметник минулого часу + прислівник.

В романі Дж. Гришема «Апеляція» розмовний стиль відтворюється також за допомогою стилістичних засобів лексико-синтаксичного рівня, які поєднують в собі ознаки лексичних і синтаксичних прийомів мовлення. Серед них: градація, порівняння, антитеза, перифраза (традиційна, оригінальна) і евфемізм.

Стилістичним прийомом на синтаксичному рівні, який дуже часто вживається в романі «Апеляція» і є дуже типовим для розмовного стилю, є повтор або реприза. Це фігура мовлення, яка полягає у повторенні звуків, слів, морфем, синонімів або синтаксичних конструкцій в умовах достатньої тісноти ряду, тобто досить близько одне від одного, щоб їх можна було помітити.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

СПИСОК ТЕОРЕТИЧНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Апресян Ю. Д. Лексическая семантика. Синонимические средства языка : избранные труды. Москва : Школа «Языки русской культуры»; Изд-во «Восточная литература» РАН, 1995. 367 с.
2. Арнольд И. В. Лексикология современного английского языка : учебное пособие для институтов и факультетов иностранных языков. Москва : Высшая школа, 2006. 412 с.
3. Арутюнова Н. Д. Типы языковых значений. Оценка. Событие. Факты. Москва : Наука, 2008. 341 с.
4. Ахманова О. С. Курс практической стилистики английского языка. Москва : Просвещение, 1978. 312 с.
5. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. Москва : Советская энциклопедия, 1966. 608 с.
6. Бахтин М. М. Литературно-критические статьи. Москва : Художественная литература, 1986. 657 с.
7. Бен З. Стилистика и теория устной и письменной речи. Москва : Наука, 2006. 135 с.
8. Блох М. Я. Эмоциональность в сокращенных и расширенных синтаксических конструкциях. *Межвузовский сборник научных работ*. Ростов-на-Дону : Изд-во РГПИ, 1987. С. 53–63.
9. Богатько В. В. Явища еліпсису в мові сучасної публіцистики: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 2005. 21 с.
10. Булаховский Л. А. Українська мова. Київ : Наукова думка, 2005, 631 с.
11. Вежбицкая А. Сопоставление культур через посредство лексики и

прагматики. Москва : Языки славянской культуры, 2001. 272 с.

12. Вежбицкая А. Семантические универсалии и описание языков. Москва : Русские словари, 1996. 543 с.

13. Виноградов В. В. О задачах стилистики. *Русский язык*. 2003. №1. С. 13–15.

14. Гак В. Г. Языковые преобразования. Москва : Языки русской культуры, 1998, 583 с.

15. Гальперин И. Р. Синтаксические выразительные средства английского языка. *Иностранные языки в школе*. 2009. №4. С. 32–34.

16. Гальперин И. Р. Лексикология английского языка. Москва : Издательство Иностранные языки в школе, 2009. 245 с.

17. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования. Москва : Наука, 1981. 139 с.

18. Грушевицкая Т. Г. Основы межкультурной коммуникации : учебник для вузов. Москва : Юнити-Дана, 2002. 352 с.

19. Сфимов А. И. Стилистика художественной речи. Москва : Изд. МГУ, 2007. 328 с.

20. Зарубина Н. Д. Текст : Методический и методологический аспекты. Москва : Русский язык, 2001. 112 с.

21. Калугина Е. И. Несобственная прямая речь в современном английском языке. *Иностранные языки в школе*. 1990. №5. С. 21–24.

22. Кобякова І. К. Поверхнева та глибинна структури текстів: типологічні аспекти. *Вісник Сумського державного університету. Філологія*. 2008. №1. С. 35 – 39.

23. Коваль М. Д. Стилистические функции синонимов. Ленинград : Учебные Записки ЛГПИ, 2010. 304 с.

24. Кожина М. Н. К вопросам функциональной стилистики. Межвузовский сборник научных работ. Москва : Литературный университет, 2008. 223 с.

25. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты). Москва :

Высшая школа, 1990. 350 с.

26. Кондратенко Н. В. Український модерністський і постмодерністський дискурс: комунікативно-прагматичний та текстово-синтаксичний аспекти : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 2012. 40 с.

27. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства : підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Київ : Видавничий центр «Академія», 2004. 368 с.

28. Крылова-Грек Ю. М. Психолінгвістический подход к вопросу перевода текста. *Практична психологія та соціальна робота*. 2008. № 8. С. 74–76.

29. Кулибина Н. В. Художественный текст в лингводидактическом осмыслении : монографія. Москва : Гос. Ин-т русского языка, 2000. 198 с.

30. Кухаренко В. П. Лингвістическое исследование английського художественного языка. Москва : Наука, 2002. 246 с.

31. Маслова В. А. Основные положения лингвокультурологии. *Белорусское Поозерье: Язык и духовная культура*. Минск, 2001. С. 9 – 24.

32. Маслова В. А. Языковая картина мира и культура. *Когнитивная лингвистика конца XX века. Материалы международной конференции* (г. Минск 7-9 октября 1997 г.). Минск : МГЛУ, 1997. С. 59–64.

33. Орлов О. С. Стили в языке. Москва : Изд. АН СРСР, 2006. 246 с.

34. Павилёнис Р. И. Проблема смысла : Современный логико-философский анализ языка. Москва : Просвещение, 1983. 286 с.

35. Переломова О. С. Інтертекстуальність як системотвірна текстово дискурсивна. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2008. Випуск 34. С. 87–95.

36. Пешковський А. М. Принципы и приёмы стилистического анализа и оценки художественной прозы. Москва : Государственная Академия Художественных Наук, 2007. 312 с.

37. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови : підручник для студентів гуманітарних спеціальностей вищих закладів освіти. Тернопіль :

Начальна книга – Богдан, 2000. 246 с.

38. Рецкер Я. И. Что же такое лексические трансформации? *Тетради переводчика*. Москва : Международные отношения, 1980. №17. С.72–84.

39. Руднев В. П. Словарь культуры XX века. Москва : Наука, 1997. 384 с.

40. Самохіна В. О. Феномен інтертекстуальності як поліфонії текстів. *Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Київ, 21 квітня 2016 р.). Київ, 2016. С. 70–72.

41. Сорокин Ю. С. К вопросу об основных понятиях стилистики. *Вопросы языкознания*. 1994. №2. С. 24–27.

42. Степанов Ю. С. Константы. Словарь русской культуры. Москва : Языки русской культуры, 2008. 824 с.

43. Степанова В. В. Функциональные ориентиры в семантике слова и их текстовые воплощения. *Проблемы исследования слова в художественном тексте*. Москва, 1990. С. 4–17.

44. Тимофеев Л. Краткий словарь литературных терминов. Москва : Учпедгиз, 2005. 275 с.

45. Томашевский Б. В. Язык и стиль. Ленинград, 2001. 342 с.

46. Шмелев Д. Н. Проблема семантического анализа лексики : на материале русского языка. Москва : Просвещение, 1973. 280 с.

47. Alderson J. C. *Language Test Construction and Evaluation*. Cambridge : Cambridge University Press, 2006. 311 p.

48. Beneviste E. *Problems in general linguistics*. Miami : University of Miami Press, 1971. 267 p.

49. Bower G. H. Cognitive psychology and text processing. *Handbook of discourse analysis. Disciplines of discourse*. 2005. P. 71–105.

50. Brown J. *Discourse Analysis*. Cambridge : Cambridge University Press, 1983. 288 p.

51. Chomsky N. The Current Scene in Linguistics : Present Directions. *Landmarks of American Language and Linguistics*. 2004. Vol. 1. P. 253–261.

52. Croft W. *Cognitive Linguistics*. Cambridge : Cambridge University Press, 2004. 365 p.
53. Dijk T. van *Strategies of discourse comprehension*. New York : Academic Press, 1983. 418 p.
54. Dowty D. R. Thematic Proto-roles and Argument Selection. *Language*. 2011. Vol. 67. P. 547–619.
55. Gifford D. *Ulysses Annotated*. California : University of California Press, 1989. 968 p.
56. Hale K. *Prolegomenon to a theory of argument structure*. Cambridge : MIT Press, 2002. 281 p.
57. Hodge R. *Language as Ideology*. London : Routledge, 2003. 230 p.
58. Jackendoff R. *Semantics and Cognition*. Cambridge : The MIT Press, 2003. 283 p.
59. Jackendoff R. X-bar Semantics. *Semantics and the Lexicon*. Dordrecht : Reidel, 1993. P. 15–26.
60. Martin J. R. *English text: System and structure*. Amsterdam : John Benjamins Publishing Company, 2002. 620 p.
61. Martinez M. A. From “Under the rose” to V. : *A linguistic approach to human agency in Pynchon’s fiction*. *Poetics Today*. 2002. Vol. 23 (4). P. 533–656.
62. Recanati F. *Literal meaning*. Cambridge : Cambridge University Press, 2004. 179 p.
63. Sanger K. *The language of fiction*. New York : Routledge, 2008. 114 p.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

64. Гришем Д. Апелляция. URL : <http://knijky.ru/books/apellyaciya>
65. Grisham J. *The Appeal*. URL : <http://www.6lib.ru/books/The-Appeal-152366.html>

SUMMARY

Our research deals with the peculiarities of the conversational (colloquial) style in Modern English in general and its specific features in Modern American English in fiction.

The aim of the research is to learn the different approaches to the colloquial style in Modern English and its functioning on different language levels: phonetical, lexical, syntactical. The special attention is paid to the word-forming characteristics of the colloquial style and its ability to create new words in the language.

The second part of the research is practical. It describes the typical and specific features of the colloquial style in the novel «The Appeal» written by the modern American writer John Grisham and in its Russian and Ukrainian translation.

These features are analysed by means of the stylistic devices on the lexical, syntactical and lexical-syntactical levels. These devices are used in order to express the emotional colouring of the conversational speech and attract the reader's attention to the point, which the author means to be the most important as for the protagonist's characteristic and the characteristics of other personages.

It is obvious that there are certain common features of the spoken speech in English and Ukrainian and in most cases they are even kept unchanged.

Of course the word-forming is one of the most productive ways for creating new words. And, as we know, neologisms have always been traditional for the colloquial style. There are numerous examples of the conversion and affixation in the novel, but it doesn't mean that it's impossible to find the words which are formed by means of reduction and putting two word-stems together.

Key words: *language levels, colloquial style, conversion, neologism, stylistic devices*

**Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ**

Я, Обновленська Валерія Сергіївна, студентка 2 курсу, заочної форми здобуття освіти факультету іноземної філології спеціальності 035 філологія германські мови та літератури (переклад включно) перша - англійська освітньої програми мова і література (англійська), адреса електронної пошти -

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему « Особливості функціонування розмовного стилю сучасної англійської мови (на матеріалі роману Дж. Грішема «Апеляція»)» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомлена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____

Підпис _____

ПІБ (студент) _____

